

BUTLLETÍ

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

CLUB ALPÍ CATALÀ
CLUB D'ESQUÍ DE CATALUNYA

SUMARI: Amb esquís per les geleres d'Obergurgl (Tirol), per JOSEP M.ª GUILERA i ALBINYANA.—Josep Arrau i Barba, per MIQUEL FARRÉ.—La Cova de la Fou de Bor, per JOSEP CLOSAS i MIRALLES.—

Actualitats a través de l'excursionisme, per FRANCESC BLASI i VALLESPINOSA.—Excursió a Núria per un català del Rosselló, per EDMOND BRAZÈS. — Crònica. — Bibliografia.—Noticiari.

Amb esquís per les geleres d'Obergurgl (Tirol)

A mitjans del mes de maig del 1934 em trobava a Àustria amb la meua muller i malgrat la temporada força avançada ens havíem fet el propòsit de destinar uns dies del nostre viatge, a fer alguna esquuada per l'alta muntanya tirolesa.

De Barcelona estant, havíem pensat en les geleres de la Silvretta i per això, després de travessar l'Arlberg ens aturàrem a Landeck, però allí millors informacions ens encaminaren cap a Obergurgl, lloc de més fàcil accés i amb major abundància de neu en aquells moments.

Per a posar en pràctica aquest consell ens calgué deixar Landeck a primeres hores de la tarda, i continuar amb tren una hora més avall fins al parador d'Oetzthal. En aquest punt sols hi ha l'estació i un hotel enmig d'un bosc de pins, i ens calgué esperar algunes hores el pas de l'auto de servei que fa el trajecte de la vall d'Oetz, llarga de 40 quilòmetres, la més important de les valls secundàries del Tirol.

És comparada amb les millors i més ponderades valls suïsses. Realment, la seva visita és una de les coses més profitoses que el turista pot fer al Tirol, car el gust per als bons paisatges té aquí plena compensació en el que pertoca als pobles i vegetació. Manca tan sols que unes muntanyes arrogants surtin en darrer terme a cobrir l'arc pregon que els vessants deixen al descobert.

Els enamorats dels espectacles bucòlics i dels poblets rurals no faran sense profit un tomb per l'Oetztal, car aquí més que no pas a la vall principal seguida pel tren i per la ruta que ve de Suïssa s'entra en contacte amb l'arquitectura agradabilíssima de les cases, les quals són arreu un ben trobat aplec de la pedra en el basament i de la fusta prodigada en balconades, galeries cobertes i teulades amb ràfec pronunciat.

Les parets blanques i pulcres solen lluir en les bandes principals unes excel·lents pintures murals, fetes al fresc, gairebé sempre de motius religiosos, acompanyades de pregàries, versos o refranys populars, escrits arreu en lletra gòtica.

Es va fent fosc mentre remuntem la llarga vall i mentre desfilen un nombre considerable de poblets de cases escampades, d'esglésies de campanar esvelt, de prades i de boscos d'avets. Oetz primer, després Umhausen, Seefeld, darrerament Solden, que passem ja a les fosques, i ens acostem al terme de la jornada. Aquesta acaba al lloc on la vall es divideix en dues, on s'estronca per ara la carretera, i on es troba el lloc de Zwieselstein, petit agrupament de caserius, molins, lloc de duana - atesa la seva proximitat amb Itàlia - i un hotelet enterament construït amb fusta, la qual cosa li comunica un agradable aspecte.

Aquí fem nit, deixem el nostre equipatge sobrer, i els vestits de turisme i en sortim l'endemà matí amb motxilla i vestits d'esquiar. Ens cal anar a peu fins a Obergurgl, darrer lloc habitat que es troba en aquesta llarga ruta, camí de les neus.

El camí s'enfila de dret així que surt de Zwienselstein, si hom no vol entretenir-se a anar fent les marrades del camí carreter, i seguint el curs del Gurgler Ache penetra aviat en una magnífica boscúria. La vall es reclou i el trajecte es fa entretingut pel seguit de cascades que es despengen pel vessant contrari.

Quan el terreny ho permet, es troben prats i, dins d'ells, xalets per a dipòsit de l'herba. La necessitat d'aprofitar-ho tot que regna en tan altes valls fa que els petits pradells siguin guardats amb extremada cura i tots vallats amb enginy per a evitar que el bestiar hi penetri. Àdhuc el nostre camí es troba barrat per unes portes i baranes a l'entrada i sortida d'un prat, que cal obrir en el moment de passar-hi.

El camí d'Obergurgl, sense ésser cap cosa insuperable, té força atractius per als qui el recorren per primera vegada, sobretot si es tracta de gent que encara no està imposada de les particularitats de les muntanyes del Tirol. És freqüent de trobar arran del camí

petites capelletes i fins senzilles estampes o imatges religioses clavades als troncs dels arbres i protegides per uns llistons a tall de petita teulada. En totes elles veurem unes flors boscanes acabades de collir, o bé posades en testos o pots de llauna. Les típiques creus tiroleeses també es troben de tant en tant, generalment en llocs importants del camí, com collades, miradors, entrades dels pobles.

Com que des que es comença a marxar el camí no para d'anar pla i amunt es deixa enrera la zona dels boscos, i s'arriba a un pla estiragassat, al centre del qual hi ha algunes cases que formen l'agrupament d'Untergurgl. Més enllà, en un tombant del camí, es comencen a veure les muntanyes que tanquen la vall, les quals presenten un blanc més consistent que el que tenen els fragments de muntanya que fins ara havem anat veient. No cal cap mapa ni guia per a indicar que vers allí es troben les geleres que cerquem.

El riu ha esdevingut torrent, que discorre arran del camí, i tots dos es veuen vorejats d'herbei i de matolls, acolorits i perfumats pel primer esclat primaveral.

Un parell d'hores de marxa agradable porten davant d'Obergurgl, terme del nostre camí conegut i punt de sortida per a les excursions amb esquís que desitgem efectuar. El poblet no pot ésser més disminuït, car compta amb ben poques cases, això sí, d'aspecte sòlid i generalment de gran cabuda. En canvi, posseeix fins a cinc hotels i pensions, tots de moderna construcció i fets a l'estil del país.

Una església moderna, ornada amb belles pintures al fresc, un altar amb altres pintures amb esquiadors i un campanar esveltíssim presideix el paisatge rural, al qual les muntanyes i geleres del Gurgler Ferner posen sempre un dosser eternament blanc.

Anàrem a parar a l'Hotel Edelweiss, molt pulcre, i dins el qual la fusta ho decora tot d'una manera agradable i ben resolta. Sobretot, el menjador resulta una peça molt alegre amb les seves finestres, amb les plantes i flors posades entre les dues obertures, amb l'estufa i els mobles a l'estil tirolès. L'Hotel i tot Obergurgl es trobava en aquells moments en una temporada morta i aviat compenguérem que nosaltres érem els únics forasters que teníem ganes d'esquiar.

Trobar un lloc tan reculat i d'un accés lent i complicat ve a demostrar que contra el que cregui certa gent simplista a tot arreu existeixen llocs allunyats on el turisme i els mitjans d'accés no estan d'acord amb el progrés d'ara. Si nosaltres posseïm un Montgarri, posem per cas, els austríacs tenen Obergurgl. D'ací pocs

anys la carretera arribarà fins a Obergurgl, i es suprimirà l'actual caminada d'un parell d'hores, però sempre el simpàtic poblet es trobarà a més de cinquanta quilòmetres del ferrocarril, sense altre mitjà d'accés que una carretera de muntanya que es pot predir que no sempre serà practicable.

Obergurgl ha trobat un parell de motius per a fer-se notar dins el seu allunyament, i els ha fet servir amb traça per a la seva propaganda. Fixeu-vos que en tots els fulletons i escrits de reclam no se'ls obliden mai. Tots dos són d'origen celestial i llur enumeració podrà servir-nos de molt quan vulguem valorar i trobar un motiu llampanant per a cada un dels millors llocs dels nostres Pireneus.

En tots els fulletons de propaganda que hom fa d'Obergurgl hi figura, sota del nom i de la seva alçària de 1.927 metres, la llegenda «la parròquia més alta d'Àustria», que fàcilment deriva vers la parròquia més alta dels Alps i, per tant, d'Europa. Em va estranyar que diguessin la parròquia més alta i no pas el poble més alt, i això deu ésser perquè Obergurgl no constitueix altra cosa que un caseriu, que té adjunta la parròquia. Ara imagineu que uns altres llocs deuen ésser el poble més alt, la vila més enlairada, la ciutat més alterosa, etc., i veureu com amb el sol lema de l'alçària poden quedar bé una pila de localitats. Se m'acut que en aquesta branca de les parròquies i dels santuaris nosaltres podríem fàcilment competir amb els actius i intel·ligents austríacs, car als Pireneus hi ha algun poble, amb ajuntament i tot, que no s'allunya gaire de la cota de què pot presumir el bonic indret tirolès.

El segon motiu que ha donat una anomenada mundial a la regió d'Obergurgl és molt més recent i fou reportat per la premsa internacional. Esvaïda l'actualitat d'aquella efemèrides, allí han tingut cura d'anar-la mantenint amb mètode. Es tracta del vol a l'estratosfera que l'estiu de l'any 1933 va efectuar el professor Piccard, el qual vol finí venturosament al peu de la gelera del Gurglerferner. D'aleshores ençà la fotografia de la cabina esfèrica i metàl·lica del professor reposant damunt la gelera figura en totes les edicions de propaganda que es fan d'aquella regió. Aquest embalum considerable aviat fou retirat de la contrada, però han quedat el lloc i les fotografies i si aneu d'excursió el guia o la gent del país no es descuidaran pas d'explicar-vos amb tota mena de detalls aquella aventura aèria que tan providencialment caigué damunt la contrada.

Obergurgl deu també el seu prestigi a altres qualitats no tan abstractes com les que acabem d'anomenar. És la principal l'èsser

la clau d'una regió de geleres importants, tot el Gurglerferner amb les valls tributàries, amb un conjunt de cims i de refugis, de sempre molt freqüentats a l'estiu i, darrerament, també a l'hivern i a la primavera.

El caseriu es troba en un replà bastant extens voltat de prades i d'herbeis, però ja massa alterós per a molta vegetació arboreescent. No hi ha cultius de gaires menes, però l'herba dels prats és l'objecte dels més sol·licitos conreus. A mitjans del mes de maig les congestes no eren gens llunyanes del poble i encara en diversos indrets la terra groga i cremada venia a dir que feia ben poc que s'havia alliberat del durador tapís hivernenc. Una florida incipient apuntava pertot arreu, i damunt el verd tendre i arranat unes grans clapes de menudes flors grogues, blanques o blaves fornien la primera meravella d'una primavera tocatardana.

Resultava comprensible la cura que la gent de totes les edats i condicions posaven en l'arranjament dels prats, car calia guanyar el temps perdut i assegurar la collita de l'herba en els curts mesos de bonança. Per això veiérem conrear els prats amb igual ciència i amor com en altres llocs més privilegiats es tracten els horts i els camps. Tothom hi estava enfeinat. Refeiien els marges, vigilaven el bestiar perquè no hi entrés, i, sobretot, escampaven curiosament damunt la terra l'adob de fems, transportats des dels propis estables en cistells aplanats, duts a tall de motxilla, car l'herba els resulta indispensable si volen mantenir el bestiar una pila de mesos de l'any. Això és l'única cosa que poden demanar a la terra i ho fan amb tot afany. Mentre els prats dels 2.000 metres els doni herba bona i sulicient per al seu bestiar ja es declaren satisfets i es resignen a cercar tots els proveïments per a ells una pila d'hores avall.

A l'Hotel Edelweiss exposàrem el nostre desig de passar un parell de dies en alguna cabana de les altures i poder esquiar. Al principi tot foren dificultats, car la temporada de neus ja havia passat, els refugis estaven tancats i llurs guardians havien baixat al poble per a poder-se ocupar de les feines camperoles de tenir cura i abonar els prats.

Gràcies al professor d'esquí de l'Hotel, les coses se'ns arranjen una mica i ens digueren que enviarien a cercar l'home del refugi. Aquest no comparegué fins després d'acabar el jornal al seu tros, i davant d'ell s'estrellaren els meus coneixements d'alemany, una mica difusos, car parlava un dialecte d'una fonètica molt enravessada. Amb l'ajut del professor acabàrem de convenir

que l'endemà matí el guardià i nosaltres pujaríem vers les geleres, i que ell portaria les claus del refugi i unes quantes provisions fresques per a afegir al dipòsit que ja tenia al rebost del refugi.

El professor, aleshores completament desvagat, tingué uns moments d'activitat a preparar i posar a una mida exacta dos parells d'esquís i de bastons que li vam llogar.

Superats aquests problemes, calia comptar amb el temps i això semblava més difícil que convèncer el guardià que deixés el seu prat, car els ruixats sovintejaven i les boires no desamparaven gens les muntanyes.

Al matí següent el temps seguia igual i per dues vegades fou ajornada la sortida. Al migdia el temps abonança i fou decidit sortir a primeres hores de la tarda.

A les dues, amb un temps bo i amb claps de sol allargassats, una petita caravana de tres persones, tres parells d'esquís i dues motxilles carregades començava a anar prats enllà, i el nostre guia no parava de bescanviar alegres salutacions amb els camperols que hi trobava. El camí, sempre entre marges de pedra, servia de corral per al bestiar que, tancat entre dues cledes de troncs, espigolava l'escàs herbei que hi trobava. La canalla discorria del prat al camí i del camí al prat, sense oblidar-se de tancar darrera seu les valles que vedaven els vedells de penetrar dins els prats cobejats.

Aviat fórem lluny d'aquestes estampes tan carregades de sòbria poesia, i seguirem per camins senyalats amb una pila de colors diversos, cada un dels quals després es destria i mena a un lloc diferent. No érem gaire lluny del poble, cosa de mitja hora, que ja ens poguérem posar els esquís, si bé ens calgué començar per fer algunes voltes per trobar neu seguida i àdhuc travessar algun tros d'herbei amb els esquís posats, cosa que sabem fer molt bé a casa nostra i que resulta útil a tot arreu. La neu d'aquest tros era excessivament tova i mullada, perquè hi havia plogut al damunt i ara rebia el sol fort del mes de maig.

Una hora lluny, en la unió d'una vall que ens va semblar propícia per als esquiadors, i que és una de les excursions clàssiques amb esquís, la Rotmosstal, hi trobarem la primera cabana refugi de les diferents que anirem veient. El guia ens digué que era propietat de l'Esquí-Club del poble i que només servia a l'hivern.

Continuàrem enllà, a mig aire de la riba dreta de la vall principal, amb neu força més seguida i millor i en la qual afloraven roques de totes mides, i ens dedicàrem a apropar-nos i a coronar un

alterós contrafort que, de moment, ens vedava d'albirar la gelera i vall superior. Una seguida pujada, algunes marrades, i fórem dalt el turó. Allí, gran espectacle: tota la part baixa i mitjana de la gelera del Gurglerferner es presenta de cop al davant. De la nostra esquerra baixa una nova vall glacial amb cims imposants. El bon mirador on estem situats és també l'emplaçament de la *Neue Karlsruhe-Hütte*, o sigui, la nova cabana de la secció de Karlsruhe de l'«Alpenverein». Es troba a 2.450 metres i es tracta d'un important i modern edifici de pedra en l'exterior, i de fusta en els embans i acabat interior. El guia portava també les claus del nou refugi i poguérem reposar-hi una mica. En cas de mal temps ens hauríem pogut quedar allí en comptes de veure'ns obligats a continuar fins a l'altre refugi, situat un parell d'hores més amunt.

L'emplaçament enlairat del refugi obliga a baixar un bon tros per a arribar al nivell de la gelera, just una mica en amunt del seu acabament. Tot baixant-hi poguérem veure dues coses interessants: un altre refugi situat davant mateix del que nosaltres deixàvem, però enfilat força al costat oposat de la vall, el *Ramolhaus*, propietat de la Secció hamburguesa del D. u O. A. V., a la considerable altitud de 3.002 metres i en un lloc que domina completament tota la gelera fins a l'Hochwilde. L'altra cosa digna de veure, sobretot si us acompanya un home del país, és el lloc just on aterrà el globus de Piccard, i encara anar aprenent, punt per punt i amb l'ajut d'un bastó d'esquí com a indicador, totes les topades i els rebots i relliscades que el globus i l'esfera varen anar donant per tal i tal lloc de la gelera un cert capvespre tranquil i estival.

Assabentats de tot plegat, entrem a la gelera, ampla i amb poques esquerdes, i encara les poques que hi ha no aparenten altra cosa que uns talls de ganivet. Entorn de les escletxes el gel lluu negrós i dur, però tot plegat no altera gens el nostre avanç rectilini, de cara a uns desnivells on s'evidencia un desgavell major en els gels. Aviat ens trobem a sota d'una caiguda de seracs, sinó molt alta ben extensa, car agafa de cap a cap de la gelera. Llavors el guia evoluciona i deriva vers la riba dreta, sortim dels gels i petgem terreny segur, cobert de neu. Es tracta de guanyar amb un seguit d'angles una pala dreta i llarga. Quan l'hem acabada de remuntar veiem al davant nostre una extensió de neus i de gelera completament regular, desproveïda d'esquerdes, llevat a la banda central, i amb un pendent ornat de suaus inflexions que el fan un dels millors recons per a un seguit de fàcils i llargues esquiades.

La vall tomba vers el S. i surten al fons i als costat cims i més

cims fins a constituir un cercle complet de muntanyes no pas molt excessives, però que amb llur blanc gairebé absolut fistonegen arreu l' ampla gelera.

Amb tot això han transcorregut algunes hores i fa estona que el sol es vol amagar darrera unes muntanyes que tenim a la nostra esquena. Però com que el llit de la gelera és tan allargassat i forma un pla inclinat, les ombres no avancen gaire de pressa i resulta que la nostra marxa arriba a tenir el mateix compàs que les ombres. Durant una bona estona tindrem al nostre davant la ratlla acusada dels blancs i dels negres, que una llum afinada transforma en els tons rosats i blavencs de l'alta muntanya. El temps s'és embellit, el cel es mostra tranquil i net de núvols i treu aquelles gams tendres i impalpables que només es troben a l'alta muntanya, i mentre fem camí no ens podem estar de sentir-nos penetrats de la quieta magnificència de semblant final de jornada alpina, que es dissolt lenta dins una patètica i indiferent serenitat.

A la nostra esquerra, dalt un capciró a penes dominador de la planúria dels gels aparegué un punt llunyà, tot clapat del darrer sol. El guia no hagué de mostrar-nos-el pas, car aviat l'endevinàrem.

Ara, l'ombra blava cada cop ens guanya més terreny, les distàncies esdevenen més grans, els punts de referències es tornen enganyadors i la silueta del refugi no es fa major ni propera sinó amb massa lentitud.

Fa cinc hores que empenyem els esquís, ens havem enlairat de prop de 1.000 metres a partir d'Obergurgl i frisem per a arribar aviat al refugi i poder contemplar des de la porta la liquidació del capvespre. La darrera pujada, com de costum, sembla la més llarga, i ens sentim contents i feliços quan ens trobem davant d'una porta i d'unes claus que giravolten dins el pany, quan penetrem dins el refugi acollidor i ben endreçat i quan el guia es transforma en guardià sol·lícit i bona persona.

El refugi, que porta el nom de Vell refugi Karlsruhe o el més conegut de *Fidelitas-Hütte*, es troba emplaçat a la considerable cota dels 2.883 metres, i resulta ésser un dels més antics, car fou inaugurat bastant abans del 1900. Està enterament construït amb fusta, es manté força ben conservat i tot ell es compon de dues soles habitacions: la cuina-menjador i el dormitori general, amb lloc fins per a una quarantena de places. Com que està suficientment proveït de mantes, no considerem problema dormir en una peça gran i desmanegada. Al pis de dalt només hi ha la petita cambra per al guardià i el rebost i dipòsit de proveïments. El refugi se'ns mostra

CAMÍ DE ZWIESELSTEIN A OBERGURGL

Ois. J. M. Guilers

OBERGURGL I LES SEVES MUNTANYES

ESGLÉSIA D'ÖBERGURGL I LES GELERES DEL GURGLERFERNER

Cls. J. M. Güllera

ÖBERGURGL DES DEL CAMÍ DE LES GELERES

NOU REFUGI DE KARLSRUHE (2.450 M.) DAVANT DEL GURGLERFERNER

Cls. J. M. Guàrdia

DES DEL NOU REFUGI, VERS L'ACABAMENT DE LA GELERA.
AL CENTRE EL SCHALFKOGEL (3.510 M.)

LA FIDELITAS-HÜTTE (2.883 M.) I GELERA SUPERIOR DEL GURGLERFERNER

ESQUERDES DEL GURGLERFERNER

CIR. J. M. GUILLERÀ

tot seguit molt habitable, i resulta proveït d'una pila de detalls simpàtics o utilitaris: per exemple, una quantitat de peïcs de feltre, una petita llibreria alpina, un completíssim llibre-registre en el qual veiem que som els primers del nostre país en signar-hi. De les parets del menjador penja un típic rellotge del Tirol, un Sant Crist, diverses imatges religioses, retrats dels fundadors del Refugi i d'un sobirà de Baviera.

El guardià aviat tingué les coses en marxa, la cuina encesa i una olla immensa plena de neu al seu damunt. Aleshores fou qüestió de preparar el sopar, cosa que deixàrem per complet a la cura del bon Sebastià Pfitscher, que així s'anomenava el nostre sol·licit acompanyant.

Una darrera ullada a l'exterior i a la nit serena i estellada, una visió fugissera a tot el món glacial perceptible dins les fosquedats blavenques i ens en anem a cercar el repòs amb l'esperança d'un bon dia per a l'endemà. La darrera conversa amb el guardià serà per a establir una de les millors excursions que des d'aquí es poden fer.

A despit dels auguris favorables, l'endemà matí fa vent i les boires juguen amb els cims. No és cap temps ben dolent, però tampoc no invita a sortir. Com que l'esquiada amb un cim i tot que tenim en projecte resulta una marxa de tres a quatre hores en total, en Sebastià ens tranquil·litza i ens diu que la podrem fer una mica més tard, o bé després de dinar, car segons els seus pronòstics el temps s'anirà arrançant a mesura que avanci el dia. Però la previsió del temps no havia d'ésser la qualitat més destacada del bon home, car s'escolà el matí i les boires restaren.

Les freqüents inspeccions i les diferents aclarides passatgeres ens feren decidir a dinar aviat i fer l'excursió tot seguit fins a l'Annakogl, dit també *Schikopf*, o sigui, punta dels esquís, cim nevad i fàcil, situat al fons de la gelera, just al costat dels pics bessons de l'Hochwilde, un dels més ferrenys i vistents de la conca glacial. Del refugi al cim projectat s'hi compten un parell d'hores, i això ve a ésser el que nosaltres necessitem. Hem remuntat suaument la gelera, aviat la boira ens ha agafat i les clarianes han estat miguades. El guia s'orienta fàcilment, car coneix bé la regió. De primer ens hem acostat a una cresta rocosa que surt al mig de la gelera. Després d'una pila d'estona de poder pujar a dret fil hem descrit amplis colzes per unes inclinacions una mica més fortes, camí d'un invisible coll o *sattel*, i finalment ens hem adonat que érem dalt d'una carena, de bon trànsit, però que té a sota pales

més llargues i exposades. Aquesta darrera pujada a les palpentes esdevé una mica llarga, però el guia, coneixedor de la psicologia dels qui sol acompanyar, no para de prometre'ns el cim per a dintre de cada cinc minuts. Després, la carena es torna cresta. Dins la boira, més hermètica que enlloc, s'endevinen uns espadats i quan la cosa s'hauria tornat més seriosa, l'home ens diu que som dalt l'Annakogl. Gràcies a ell sabem que ens trobem al pic, perquè nosaltres sols no ho hauríem pas encertat. Això vol dir que estem bastant per enlaire dels tres mil metres - el mapa ens diu 3.344 - arran de la frontera austro-italiana i posseïdor, segons llegirem després, d'un gran panorama damunt les Dolomites, car Merano és molt proper. Tot això i molt més, si ara ho volgués explicar, ho hauria de copiar d'alguna guia, perquè el positiu és que nosaltres d'aquell cim tirolès no n'hem vist altra cosa que neu i uns començos de canal, no més lluny de deu metres, tres ombres difuses i tres parells d'esquís plantats a la neu.

Com que l'estada al cim no es fa gens divertida i no cal comptar amb una aclarida eventual, aviat optem per anar avall i donar principi a una esquiada temptadora, malgrat la boira.

Tinc també curiositat per a veure esquiari el nostre home, car presumeixo que deurà resultar un gran esquiador amb l'estil propi de l'Arlberg. I com que des que som per aquestes terres encara no hem vist esquiari ningú, tota la nostra curiositat es concentra en la seva persona. I bé, si l'Annakogl ens acabava de decepcionar amb el seu hermetisme, el bon Sebastià també decebé les nostres ànsies d'admiradors d'Hannes Schneider. Així que s'ha vist de cara avall i passat el primer tros delicat l'home comença amb un seguit de viratges als dos costats, i a dibuixar en la neu el rastre d'un complet eslalom, perfectes en la traça, però que només tenia el petit defecte tècnic d'ésser elaborat per mitjà d'una «escombra» sapientíssima.

Però no es tractava pas d'un sistema vulgar, tal com es fa o es feia per ací, amb el cos encarcerat i tirat enrera i a cavall dels bastons. Estàvem presenciant una superació, una modalitat nova que m'atreveixo a anomenar l'Arlberg-escombra, car la posició del cos i de les cames estava en un tot d'acord amb els principis de la famosa escola; només que l'eixerit Sebastià hi afegia un efectiu maneig dels dos bastons units, com a mesura de seguretat sempre que la velocitat superés els quinze o vint quilòmetres a l'hora.

La meua muller aviat va agafar confiança i pràctica en el nou sistema i tot el seu cohibiment davant el bateig dels 3.000 metres,

de les geleres i d'unes pales dretes i traïdores va desaparèixer així que es sentí capaç d'imitar decorosament el nostre guia. Jo vaig considerar-me massa vell per a canviar d'escola i si la boira hagués desaparegut, segurament hauria preferit d'assajar algun telemark retrospectiu damunt l'excel·lent neu i la baixada fins al *sattel*.

El guia al davant i nosaltres seguint-lo, cadascú content amb els propis i particulars viratges. I passà que vaig veure que deixàvem les petjades de la pujada, però com que en Sebastià no en féu cas i seguí avall tot engrescat amb el seu sistema, tampoc no en fèrem cas nosaltres. Quan ens declaràvem satisfets de la bona esquuada malgrat la boira, va resultar que no sabíem on érem. Això, és clar que el guia no ho va pas confessar, però el seu caminar es tornà tortuós i anava parlant tot sol, i tan aviat pujàvem com baixàvem, com miràvem si la boira ens deixava descobrir res. Quan tinguérem la certesa que ens havíem perdut començàrem a aplicar els mitjans per a salvar-nos, l'esquiador impulsíu féu lloc al guia reflexiu i procedírem a una marxa de pla per la gran gelera per procurar de trobar les petjades de la pujada. Al cap d'una estona anàrem a topar amb el començ del roquisser que partia la gelera, això l'acabà d'orientar, i no trigàrem a reprendre la petja oberta de cara amunt. Tot plegat havíem divagat una mitja hora. Aleshores reprenguérem l'esquuada, però el terreny tenia massa poc pendent per a córrer gaire. Calia encarar els esquís dret avall i deixar que ens menessin de la manera més descansada i còmoda d'aquest món, sense perill de caigudes ni d'estropicis. Sota la ratlla dels 3.000 metres la boira s'aclarí i poguérem dirigir-nos bé de cara al refugi. Vers mitja tarda donàvem per clos aquest intermedí d'alta muntanya tirolesa.

L'endemà matí el temps tampoc no presenta millor aspecte; ens deixem, doncs, d'assajar cap més excursió pels cims i resolem de fer l'esquuada de baixada que ens separa d'Obergurgl. Comencem a endreçar el refugi, recollim les nostres coses i aviat estem a punt d'anar avall.

La primera bona baixada va del refugi fins al nivell de la gelera, després en segueixen d'altres damunt d'una neu millorada per un petit gruix de pedra caiguda durant la nit. El terreny favorable ens permet d'anar de pressa i aviat ens trobem damunt els pendents de la caiguda dels gels, on les inclinacions són més acusades. Aquí apareix altra vegada la previsor a «escombra», la qual torna a donar confiança davant d'aquells desnivells i d'unes esquerdes que es veuen a baix de tot. Seguim enllà i busquem petits

replans per a virar. A mesura que baixem el pendent ja no sembla tan dret i les esquerdes tampoc no es veuen exactament als nostres peus.

La caravana ha cobert gloriosament el tros dolent i ara és cosa de celebrar-ho i d'acostar-nos força als forats, als blocs i als cantells de gel, de passejar-nos-hi ben a la vora i de fer-hi fotografies. Després seguim enllà per sobre neu més variable, alternada amb claps de gel, autèntics fragments de la gelera i hem de fer alguna marrada per mor de més d'un tall transversal.

La conversa obligada d'aquest tros final del glacier torna a ésser el globus del professor Piccard. Resulta que som al fons de la coma glacial i ens cal pujar fins al nou Refugi de Karlsruhe. Això interromp l'alegre esqujada amb mitja hora llarga de dreta costa. Sort que a dalt ens prenem un bon descans a prop d'una font que hi ha al costat del refugi, i afavorits per un temps que ha millorat a mesura que baixàvem.

En avall seguim esquiant damunt neu de primavera, voregem els grossos blocs que surten, i quan som a les envistes d'Obergurgl traïem tot el nostre saber per a aprofitar els darrers claps de neu i passem d'una congesta a l'altra, cada vegada a través d'una zona més gran d'herbei. Som novament a Obergurgl quan feia dos dies justos que n'haviem sortit.

Aleshores, el menut poble ja no té força per a retenir-nos i després de dinar i de despedir-nos ben amicalment de Sebastià emprenem el camí de retorn cap a Zwieselstein, on passarem la nit, i on trobarem de nou els equipatges i els vestits de turisme.

L'altre matí fruïrem del goig de reveure de l'un cap a l'altre la vall d'Oetztal, ben instal·lats en l'auto postal que fa aquell servei. Comencem per admirar el que en el viatge d'anada la fosca ens amagà i resseguïrem després paisatges i pobles que ja ens eren coneguts. A Umhausen descendim per dinar i ho fem en un hostel magnífic, car volgudament li han conservat tot l'aire gòtic i rústec, com si per a ell el temps no hagués volat i en comptes de rebre la gent dels autos seguís encara atenent els vianants i els cavallers del camí ral.

Després acabem el viatge fins al parador d'Oetz i el tren ens deixa una hora després a Innsbruck, la capital del Tirol.

D'Innsbruck es pot parlar molt i llarg i sostenir el to d'elogi, car es tracta d'una petita ciutat pulcra i senyorívola, emplaçada a 600 metres arran del riu Inn, al mig d'una plana perfecta, encastada entre dues rengleres d'altres muntanyes. Això fa que des dels

carrers i places de la capital tirolesa, per sobre de les cases i dels campanars i de les cúpules de bronze destaquin les crestes rocoses de la propera Nordkette o bé el blanc de les geleres de l'Stubai.

Com que hi passarem diversos dies tinguérem temps per a visitar palaus, esglésies, la vila vella, el parc i els museus - l'admirable museu d'art tirolès que faria les delícies i l'enveja de Tomàs Ragué i tots els nostres folkloristes! -. També poguérem fer la còmoda ascensió del Patscherkofel, amb el telefèric que surt d'Igls.

La nostra estada a Innsbruck coincidí amb els dies de la Pasqua de Pentecostés, el *Pfingsten*, festa allí molt observada. És segur que en aquesta ocasió les muntanyes d'Àustria tornen a viure l'animació que nosaltres, dies abans, havíem trobat a faltar, car a la vigília, pels carrers de la ciutat abundaven els grups d'esquiadors. Al Grossglockner, la muntanya més alta de tota l'Àustria, situada a una punta del Tirol oriental, als límits amb el Salzburg i la Caríntia, s'hi celebraven curses internacionals de baixada, i érem al 20 de maig! Ens cridà l'atenció veure diversos esquiadors que duïen tot l'equipatge, àdhuc els esquís, dalt la bicicleta, i que, de la manera més econòmica del món, es deurién dirigir vers algun dels llocs propers de la vall d'Stubai on encara eren possibles llargues excursions amb esquís.

El diumenge de Pasqua passarem tot el dia al Patscherkofel. Al costat de l'estació superior del telefèric es troba un hotel i un refugi de la xarxa de l'«Alpenverein». La tria no fou difícil, car tot seguit ens dirigírem al darrer amb ganes de poder examinar un altre dels confortables refugis de la regió. Allí vam dinar davant un panorama dilatat i ens poguérem fer cabal de l'afició que la gent d'Innsbruck té per a sortir a muntanya.

El Patscherkofel, amb els seus 2.250 metres, no passa d'ésser una senzilla muntanya per a vaques, que a desgrat de la seva vista i dels superbs avets dels vessants no atreu pas els grans marxadors, ni els grimpaires, ni la joventut d'empenta, la de les motxilles voluminoses. Cims com aquest, de perfil adolzenat han estat bescantats fa temps pels alpinistes, però afortunadament per a ells l'esquí durant mig any els ha rehabilitat de la degradació que experimenten en l'altre.

Tot i una pujada seriosa, si fou feta íntegrament a peu, per les rodalies del refugi s'escampaven animats grups familiars que s'havien apoderat d'un clap d'herbei i es disposaven, a ple aire i a ple sol primaveral, a deixar transcórrer tranquil·les unes quantes hores de la diada pasqual. Grups de noies i de nois s'arribaven fins al

cim de la muntanya. Profusió de vestits típics, de faldilletes i cossets de quadres blaus o vermells, de pantalons curts, d'elàstics i mocadors virolats, barrets en punxa i per l'aire uns crits joiosos, una cançó i un *jodel* llunyà. Gent que santifica la festa, tot estirant-se damunt l'herbei de cara a un panorama meravellós, davant per davant de les seves pròpies muntanyes, sentiments de repòs i de pau, ben gombolat amb la felicitat que, generosa, prodiga la muntanya. I tot això viscut de la manera més normal d'aquest món, com aquell qui no fa res d'extraordinari, com aquell qui sap que durant una pila de cops a la seva vida, que a cada nou *Pfingsten* tindrà a l'abast de la mà una muntanya tranquil·la, un panorama d'excepció i uns vestits tradicionals per a anar a prendre el sol, per a oblidar la vida quotidiana i per a fruitar el deliciós nirvana que destil·la la muntanya.

El muntanyenc integral, que té una idea cerebral dels Alps, se'ls imagina com a palestres on exercitar la seva cadena de teories, de somnis i d'ambicions. El muntanyenc natural, l'home del país, utilitza amb freqüència els Alps en aquest sentit, però també és cert que molt sovint els fa servir com el lloc més deliciós per a fer-hi el mandra. Els refugis no són solament punt de partida per a les grans curses i ascensions. En una xarxa tupida com la que hi ha pel Tirol, els refugis també es troben en les muntanyes ondulades, sense la vibració ni el regust àcid de les cordes, dels piolets i de la ferramenta d'escalada. Amb els bancs i les taules a l'aire lliure aquest privilegiat refugi del Patscherkofel és també un lloc molt indicat per a passar-hi algunes hores mortes, per a degustar lentament una cervesa, per a escriure unes postals i per a deixar que el fum d'una bona pipa interposi una boirina vertical i fugissera a les muntanyes que s'apiloten a l'altre costat de la vall.

Al Tirol com a la resta dels Alps orientals els refugis s'escampen amb abundància fins sumar alguns centenars i tenen la gràcia de poder satisfer les més oposades ambicions de tots els amics de la muntanya. Hi ha refugis com a punt de sortida als grans cims i per a les curses de geleres; se'n troben d'altres al peu de les parets, on cal perfilar les escalades més arriscades; uns serveixen a la perfecció la funció d'*ski-hütten* i uns darrers, més imprecisos, donen acolliment a tot el bé de Déu de gent que viatja plàcidament per bons camins de muntanya i s'acontenta d'anar de refugi a refugi. L'«Alpenverein» - aquesta formidable agrupació austríaca i alemanya que subsisteix malgrat totes les convulsions polítiques actuals - té com el seu millor orgull proclamar que els seus asso-

ciats poden anar per les muntanyes des de Baviera fins a les portes de la mateixa Viena i utilitzar sempre pel camí els seus profusos i perfectes refugis.

I de com els refugis i de com l'Excursionisme arribi a servir bé aquesta doble funció de l'alpinista actiu i del muntanyenc més donat a la contemplació i lligui ambdues tendències dependrà la seva major eficàcia social i col·lectiva dins de cada país, fins a ésser capaç de donar to a tot un poble, tal com s'esdevé venturosament al Tirol.

JOSEP M.ª GUILERA I ALBINYANA

AMB MOTIU D'UNA EXPOSICIÓ DE PINTURA VUITCENTISTA

Josep Arrau i Barba

1802 - 1872

La pintura catalana del segle passat, ens ha llegat un grapat de mestres pintors, mestres dels mestres d'avui, que són l'orgull del nostre país; Vicenç López, Francesc Lacoma, Vicenç Rodés, Lluís Rigalt, Claudi Lorenzale, Benet Mercader, Martí Alsina, Antoni Caba, Marià Fortuny, i tants d'altres; Arrau i Barba entra dins la primera generació d'aquests mestres, estrictament lligat a l'evolució de la pintura catalana del segle passat. Arrau i Barba, guiat pel seu instint, instint innat de pintor com poguérem apreciar en la dissertació biogràfica que ens donà el seu fill, el nostre consoci senyor Miquel C. Arrau, portà arreu l'entusiasme per la pintura i per l'estudi, estudi intens de tot el que el plaïa per a portar-ho a la plàstica, matisat per l'honradesa i l'entusiasme alhora, factors indispensables per a reeixir en tota obra d'art. Això és precisament el que es desprèn de l'obra del mestre Arrau i Barba.

Nat a Barcelona, passa la seva joventut al costat dels mestres del seu temps, fins que, ja bregat en els corrents artístics d'aleshores, es veu impulsat per l'afany d'estudi a conèixer noves fonts d'instrucció artística, noves escoles, nous països que li permetin realitzar amb marcada facilitat la seva apreciable obra, part de la qual ens ha estat possible admirar i estudiar al local del CENTRE.

L'Exposició constà de pintures de diversos aspectes, molt propi de l'artista al qual res no li és vedat, gràcies a un bagatge de coneixements que porta damunt; figures - la majoria retrats - bodegons, paisatge, arquitectura - desgraciadament tant en desús avui dia -, composició i un bon nombre de dibuixos, alguns d'ells, una veritable meravella.

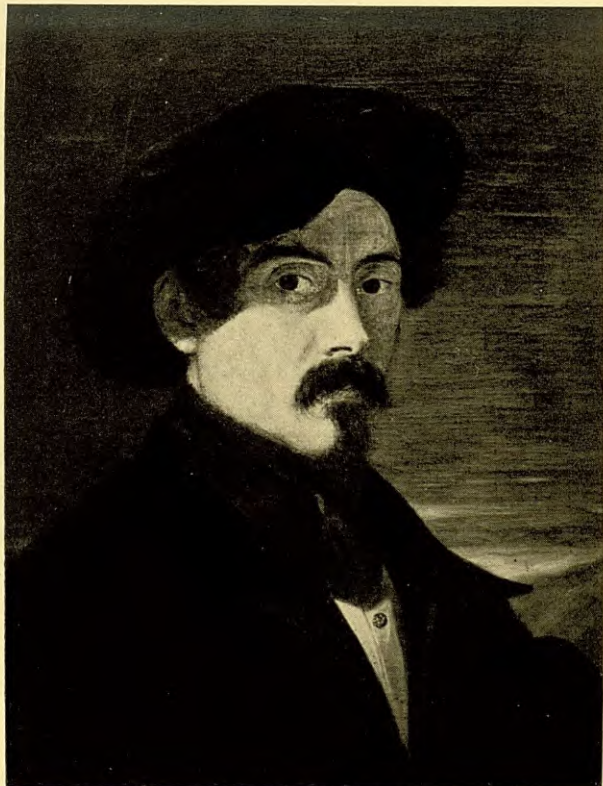
En les figures obté resultats força remarcables. A través de la seva obra s'endevinen influències que palesen que no en va l'impressionaren les obres que estudiava en els seus viatges, com ocorre en el retrat de figura femenina en el qual es percep un marcat regust de les figures de Leonard de Vinci. En altres, es presenta molt personal, com en el seu auto-retrat, bon coneixement del clar i obscurs, bo de pintura i d'una perfecció de dibuix que forçosament havia d'apropar-lo al model, element essencialíssim del pintor de retrats. Altres figures cridaren fortament l'atenció: el retrat de la noia del capell blanc, el del retrat de figura d'home jove, i el del capellà armeni. Tres bones peces de pintura, sens dubte les millors dins aquesta qualitat.

D'interès artístic i documental, són els paisatges i pintures, en les quals abunda l'arquitectura. Així ho veiem en la tela que representa els desapareguts claustrers de l'Hospital i de Santa Cateлина, veritables meravelles d'execució a les quals els correspon un lloc d'honor en la col·lecció de l'Arxiu Històric de la Ciutat. El cas remarcable d'aquestes pintures és que semblen portar l'embrió del que havia d'ésser la pintura dels mestres catalans de darreries del segle passat.

Uns estudis de composició i una sèrie de dibuixos aquarellats, de veritable vàlua artística, completen aquesta interessantíssima exposició de pintura vuitcentista, que ve a engrandir les obres meritòries que va portant a terme el nostre CENTRE.

Arrau i Barba està representat al Museu d'Art de Catalunya amb una sola obra. Seria una bona ocasió, ara que tenim recollida la major part de l'obra d'Arrau i Barba, de fer quelcom en pro d'una més nodrida representació al nostre Museu de l'obra d'un mestre català que, nascut al cor de la Barcelona del seu temps, s'inicià en la pintura als primers anys del passat segle, esmerçà part de la seva vida en l'ensenyament de les Belles Arts a l'Escola de Llotja, forja de tots els artistes catalans en les dues darreres centúries, i el qual mestre, cridat arreu per nobles i reis, obtingué glòria que ve a enfortir la tradició artística de Catalunya.

MIQUEL FARRÉ

AUTORETRAT

RETRAT DE SENYORA

L'OBRA DEL PINTOR BARCELONÍ JOSEP ARRAU I BARBA (1802-1872)

Cls. del Museu Arqueologic

FOU DE BOR: CRANI I PUNXONS D'OS TROBATS AL VESTÍBUL D'ENTRADA A LA COVA.

LÀM. LIV

La Cova de la Fou de Bor

(Acabament)

Higiene pública

DESPRÉS de tot el que hem dit, i abans d'acabar d'estudiar la cova en tots els seus aspectes, cal que fem algunes consideracions, que creiem de màxima importància, i que no tenen altre fi que la salvaguarda de la salut pública.

En parlar de la Fou hem emprat sempre el mot «ressorgència» i no el de «font», car aquest s'aplica quan les aigües superficials es «filtren» al subsòl per «imbibició» de les roques permeables i per tant, en aquest cas, les aigües són depurades àdhuc quan en produir-se la «imbibició» estan contaminades. En el nostre cas hem demostrat a bastament que no és així, car les aigües, les quals possiblement poden contaminar-se pels animals morts i excrements del bestiar, tan abundant a les muntanyes d'aquesta regió, són seguidament «absorvides» pel gran nombre de fissures existents i aquelles corren subterràniament fins a llur «emergència», sense cap procés filtrant i amb condicions favorables de reproducció de colònies microbianes, com: la constància de temperatura i la manca de llum i, per tant, de raigs ultra-violats, els quals constitueixen un magnífic element de depuració de les aigües superficials, això quan no s'agreugen aquests factors en trobar, en llur curs subterrani, restes orgàniques en plena descomposició, puix és un costum molt estès als pobles forans de tirar els animals morts a les profunditats dels avencs, sense pensar que per llur fons passen les aigües que més tard beuran i que, amb tot i ésser cristallines, fresques i de sabor molt agradable, portaran el germen de malalties infeccions que poden produir, i no seria la primera vegada, epidèmies i estralls incalculables.

Sortosament, als llocs on es troben les principals fractures i, per tant, els punts d'absorció de la nostra regió, són llocs enaïllats en els quals el bestiar no s'arrisca gaire i estan allunyats dels nuclis de població urbana i on és, doncs, més difícil la contaminació superficial; però insistim que cal posar la major cura a no llençar el bestiar a les cavitats del terreny i fer el possible perquè les aigües de les ressorgències, si han d'ésser emprades per a proveïments urbans, siguin primer depurades degudament.

Prehistòria

Sota el punt de vista prehistòric, la cova de la Fou de Bor constitueix una fita ben interessant de la prehistòria cerdana, sobre la qual manca molt a dir i a estudiar.

En començar la descripció de la cova hem dit que el vestibul presenta senyals evidents d'haver estat excavat, la qual cosa confirmà el nostre col·laborador senyor Pons mostrant-nos restes de ceràmica grollera, molt esbocinada i completament llisa, al replà d'entrada a la cova, que segurament no eren més que les restes inservibles de l'excavació. Desitjosos de completar l'estudi de la cova sota tots els aspectes, i després de cercar la bibliografia que ens pogués donar llum sobre els resultats de l'excavació, només trobarem unes lleugeres referències dels senyors: Ll. Pericot (1), P. Bosch Gimpera (2) i Pau Vila (3), les quals referències, si bé ens orienten quelcom sobre l'evolució del poblament humà d'aquesta comarca, no ens diuen res en concret de les troballes fetes a la cova. Veient que aquestes restaven inèdites ens dirigírem al Dr. Bosch i Gimpera, el qual ens atengué amablement i ens adreçà al senyor Josep Colomines, car aquest fou el qui dirigí l'excavació.

El senyor Colomines, amb tota gentilesa, ens ha facilitat les dades prehistòriques de les cavitats de la Fou, i ens ha posat a la nostra disposició el material per a llur estudi i les fotografies dels objectes que hem cregut més interessants i que resten guardats al Museu d'Arqueologia, i ensems ens ha confirmat que aquesta cova restava inèdita i que ell en té una nota en curs de publicació a l'Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans.

La cova va ésser excavada el 1923, però l'adveniment de la dictadura deixà parats aquests treballs. Després d'instaurada la República, foren retrobats els materials tal com els deixaren, pel qual motiu es comprèn perquè aquelles interessants troballes restaren inèdites tant de temps.

El material més abundant és la ceràmica trocejada i de gran nombre de tipus; des de la del neo-eneolític fins a la ibèrica, hel·lenística i romana, de la qual hi ha gran quantitat al Museu d'Arqueologia per a la reconstrucció dels vasos que segurament ens

(1) Pericot i Garcia, Lluís.—*La Civilización Magalítica Catalana y la cultura pirenaica*. Barcelona, 1925.

(2) Bosch Gimpera, P.—*Etnologia de la Península Ibérica*.—Barcelona, 1922.

(3) Pau Vila.—*La Cerdanya. Enciclopèdia de Catalunya*.—Barcelona, 1926.

diran coses molt interessants sobre la prehistòria i la protohistòria de la Cerdanya.

Les principals peces senceres trobades, són:

Un vas de color negrós, de ceràmica grollera, amb el ventre molt pronunciat des de la base plana fins al màxim diàmetre situat a la meitat de l'alçada total, des d'on s'estreny fins al coll proper a la boca; en aquesta regió hi ha: un dibuix senzill d'incisions fetes amb un punxó, una nansa i, per sobre del ventre en iniciar-se la reducció del diàmetre màxim, es troben tres mugrons disposats simètricament entre ells i la nansa. Aquest vas, amb tot i el material groller i la construcció matussera, és de forma elegant i ens mostra un esperit artístic i delicat dels habitants isolats d'aquestes contrades durant l'època neolítica.

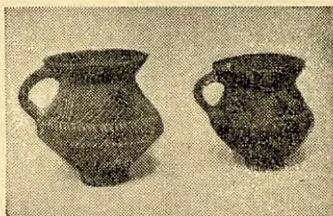
Cl. M. d'Arqueologia

Vas de color negrós

($\frac{1}{3}$ del tamany natural aproximadament)

Dos vasos de tipus hallstàtic, negrosos i de pasta fina, tenen una nansa i, des del diàmetre màxim situat també una mica per sota de la meitat de l'alçada total fins al coll, estan decorats amb dibuix incisiu a base de ratlles i omplenats d'una matèria blanca que els fa ressaltar extraordinàriament. Per llurs dimensions i tipus creiem que són funeraris.

Hom trobà també restes humanes, d'entre les quals destaca un crani sencer, trobat a la part superior del S.SO. del vestíbul d'entrada a la cova i que no ha estat classificat. Al seu costat aparegué una peça d'os de forma de banya aplanada i foradada a l'extrem més ample, la qual cosa fa suposar que era emprada com a penjoll.

Cl. Museu d'Arqueologia

Vasets de tipus hallstàtics

($\frac{1}{3}$ del tamany natural aproximadament)

També es trobaren bastants punxons d'os, dels quals presentem els més característics:

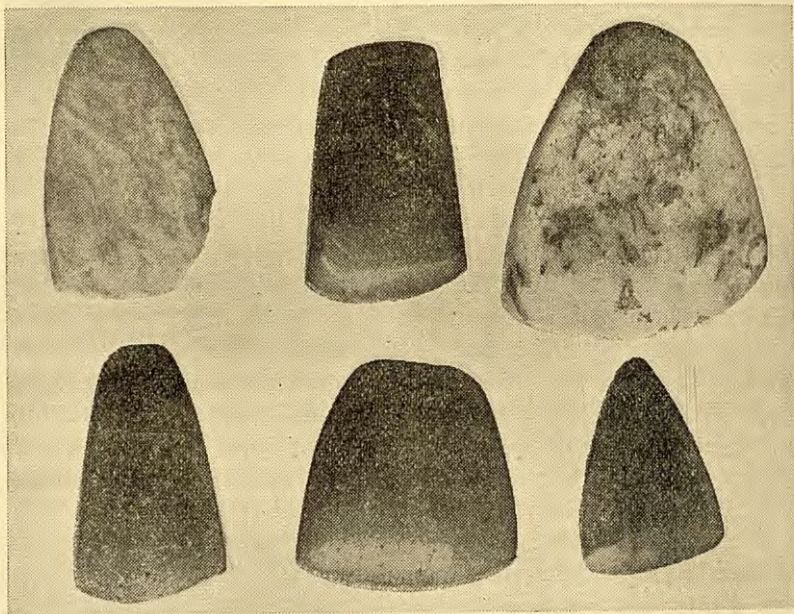
Una punta que, per la seva forma, devia estar clavada a l'extrem d'un bastó per a ésser emprada com a llança o, potser, com

a sageta, encara que no ho creiem, perquè aquesta forma difereix bastant del tipus clàssic.

Un punxó molt fi i una espàtula que devien ésser emprats com estris, probablement per a fer les incisions i treballar la ceràmica.

Un punxó que conserva l'articulació, el qual, per la canal que té entre la punta i l'esmentada articulació, igualment podia servir d'estri de treball que de punyal.

També han estat trobades bastants destrals de pedra polida de

Destrals de pedra polida

Cl. Museu d'Arqueologia

diverses formes i materials; aquestes peces es destaquen per la perfecció que assolixen en llur línia elegant i perfecte poliment. Les roques emprades per a la construcció d'aquestes destrales, són: la gedeut, la fibrolita i el felsòfir. Per llur delicada forma, petites dimensions i polimentació són de tipus votiu.

Tant els punxons com les destrals i el primer vas corresponen, sense cap dubte, al tipus de «cultura de les coves» que constituï els nuclis muntanyencs que es desenrotllaren sense interrupció a través d'un període que seguí el neolític avançat i conegut per eneolític inicial.

Per aquesta època segurament s'inicià el poblament de la Cerdanya que coincidí amb l'atemperament de l'ambient climàtic després del període post-glaciari.

A darreries del neolític català la decoració de la ceràmica progressà i es transformaren les ornamentacions rudimentàries del paleolític, fetes amb les ungles o amb ditades, en ornaments i es desenrotllà la tècnica de la incisió, d'on sortí més endavant el vas campaniforme. Així veiem infiltrar-se aquesta cultura a la Cerdanya, probablement pel Segre, a jutjar per les troballes fetes, la qual cosa no passà amb el vas campaniforme, puix que la manca de peces d'aquesta cultura es manifesta no solament a la nostra cova sinó que també en totes les excavacions que, amb més o menys intensitat, s'han fet per tota la comarca, i, per tant, hi quedà fortament arrelada la «cultura de les coves».

A la primera edat del Ferro, amb l'entrada des de França de la civilització hallstàtica, la «cultura de les urnes» influí marcadament aquesta comarca. Malgrat que la cultura indígena hi restés; veiem aquests vasets de tipus hallstàtic, però amb ornamentació del tipus de la cultura indígena.

Podríem estendre'ns més sobre la prehistòria cerdana i relacionar la «cultura de les coves» amb la civilització megalítica, la qual civilització té nombrosos i bells monuments per a estudiar, però no és aquest el motiu del nostre estudi.

Resumint, podem dir que la cova de la Fou de Bor fou emprada com a habitació de l'home i com a lloc d'enterraments, o les dues coses alhora, des dels primers poblaments de la Cerdanya fins èpoques relativament recents, i que les tribus o famílies que tenien la seva llar en la cova eren de costums pacífics i probablement dedicades al pastoratge, la qual cosa ve comprovada per la manca d'armes de combat i per les restes sub-fòssils que a continuació descriurem.

Folklore

La cova de la Fou de Bor deu ésser posseïdora d'un bell estoc de llegendes, degut a la seva situació especial i a les altres condicions que hem remarcat; amb tot, les recerques que hem fet per aquell país no han donat resultats d'importància, puix que les que hom conta són relativament recents i possiblement històriques.

Els naturals de Bellver creuen que la cova és inexplorable en la seva totalitat, perquè hi ha alguns llocs on l'aire no és respirable.

Hom conta, també, que, en certa ocasió en què hi pujà una orquestra per amenitzar la festa major d'un poble de la rodalia, dos

músics intentaren explorar la cova i es perderen en el laberint de les seves galeries fins que després de moltes hores trobaren la sortida casualment, i quedaren en un estat tan llastimós que hagueren d'ésser assistits, i un d'ells estigué en perill de mort.

També ens contaren que aquesta cova va ésser habitada per una bruixa, la qual per estar per casa - és un dir - no emprava altra *tenue* que la utilitzada per la nostra mare Eva, i encara un xic més simplificada. Que un dia en què uns estrangers visitaren la cova, se'ls aparegué l'esmentada senyora i reberen un espant tan formidable que no tingueren prou cames per a córrer, i que a conseqüència de l'ensurt estigueren greument malalts i que àdhuc a un d'ells li costà la vida.

Paleontologia

En descriure l'exploració de la cova, hem fet esment de la troballa d'ossaments en estat sub-fòssil, les quals hem lliurat a especialistes de reconeguda solvència per a llur estudi.

Les restes humanes han estat estudiades pel Dr. J. Alcobé, el qual descriu les següents peces:

Fragment esquerre de mandíbula infantil, amb els dos premolars, probablement de llet, i el primer molar permanent. Existeix l'alvèol del caní i, trencat, el del segon molar.

Els premolars tenen la corona molt desgastada; el molar sense desgast té cinc tubercles, el posterior dels quals és mitjà i més petit que els altres. Es pot deduir una edat aproximada per al subjecte de 7 a 10 anys.

Diverses peces dentàries soltes: un incisiu petit amb l'arrel trencada. Quatre molars permanents molt desgastats, amb les arrels trencades per diferents llocs, i mancant totalment aquestes arrels en un d'ells. Altres dos molars sense arrel; un d'aquests és quadritubercular, i l'altre té tres tubercles relativament grans i dos de molt petits.

Un fragment d'os ilíac infantil amb la cara postero-externa i la superfície articular de l'articulació sacro-ilíaca.

Un fragment de ròtula esquerra, trencat per les porcions posterior i externa; es tracta d'una ròtula petita; probablement infantil.

Les peces corresponents a un altre vertebrat han estat estudiades pel Dr. J. R. Bataller; són: dos tercers molars superiors, dret i esquerre. Un segon molar superior. Un primer molar superior i dos premolars superiors. Totes aquestes peces corresponen a un *Capra hircus* L.

En l'intent d'exploració dels companys del C. M. B. foren recollides diverses ossamentes a la Tuta Freda. Estudiades aquestes pel Dr. J. Vilalt, hi reconegué les següents espècies: *Equus equus* L. *Sus scrofa* L. i *Canis familiaris* L.

Fauna

El nostre bon amic i insigne entomòleg senyor Español, que acompanyà l'exploració del C. M. B., ens comunica que no hi trobà cap insecte cavernícol. Sobre aquest aspecte, per ara no podem fer altra cosa que repetir el que digueren els senyors Jeannel i Racovitza, els quals, si bé hi trobaren alguns insectes i aràcnids, no es poden considerar com a cavernícoles i que, en alguns llocs on s'observa la presència de detritus vegetals, abunden els *colembols* i *diplopods* als quals corresponen els petits organismes que recol·lirem, i que no han pogut ésser estudiats específicament per la manca d'elements que, referent a aquest aspecte, així com en molts d'altres, es nota als nostres museus i centres d'investigació científica.

Cal remarcar la manca absoluta de «rates pinyades» que no és temporal, puix que tampoc no s'hi observa el més lleu indici de llurs excrements.

Per a acabar, només direm que la finalitat d'aquest treball ha estat perquè serveixi, si més no, per a demostrar que l'Espeleologia no és únicament una branca esportiva i arriscada de l'Excursionisme, com alguns creuen, i que pel que té d'arriscat i voluntariós potser només l'excursionista, amb més o menys bagatge científic, la pot conrear.

JOSEP CLOSAS I MIRALLES

Actualitats a través de l'excursionisme

No és cap secret per ningú l'evolució que d'un quant temps ençà està donant l'excursionisme. Paulatinament, estem observant el tomb de l'excursionisme, a través de la psicologia, diem-ne moderna, imposada pel món de les comoditats i de les preferències.

Ara com ara, som en el despertar d'aquest món, al recer del

qual les conveniències corporals prenen relleu de preponderància al voltant de la vida.

Aquell excursionisme del darrer terç del segle passat, per tares que tingués, generalment pròpies de l'època, va fer el gran servei de crear un corrent d'intercomunicació entre la ciutat i les comarques. Sota els gloriosos plecs de la nostra bandera, nimbada amb la trilogia *Patria, Libertas, Fides*, naixé l'excursionisme col·lectiu, l'excursionisme de l'estudi i del treball, de l'abnegació i del sacrifici; el veritable excursionisme.

Naixé en un piset humil del carrer del Paradís, l'indret més alt de la Barcelona antiga, on actualment hi ha instal·lat el Palau de l'excursionisme català, guardador impertèrrit de les tres columnes que resten en el seu primitiu lloc pertanyents a l'Acròpolis romana.

L'excursionisme, en termes generals, és el mitjà de conèixer el món a través de la realitat. Gosàriem dir que l'excursionisme individual prové de la creació de la humanitat, la qual sempre s'ha sentit inclinada a estimar la pròpia terra, amb totes les seves varietats racials, amb tots els seus neguits, amb totes les seves engúnies i amb tots els seus defectes.

Per l'excursionista sempre és hora oportuna de girar els ulls amb amor filial envers l'estudi de la terra que ens envolta i ens aguanta i ens nodreix i ens inspira. I només l'excursionista està en condicions de satisfer el desig de conèixer la terra amb els ulls de la veritat.

La realitat de la vida dels pobles, igual que la realitat de la vida dels homes, dins el món decrepit d'avui, imposa noves orientacions, més o menys trasbalsadores de la societat, però, al cap i a la fi, necessàries per al seu sosteniment. És impossible de sostreure's a aquesta realitat. És un camí imposat per les convulsions que agiten la humanitat, i aquestes convulsions no priven pas de sentir les curiositats espirituals que eleven la vida.

Totes les manifestacions del saber humà, fatalment han estat empeses pel ritme lent, però eficaç, en què es mouen les conveniències universals del llinatge. Quan hom pretén situar-se al marge de l'evolució del temps, els horitzons es presenten plens de nebulositats, i l'individu resta exposat a morfondre's en la contemplació d'una societat paralítica.

Amb això, l'excursionisme segueix també l'evolució. El seu romanticisme d'antany està passant pel filtre del temps. Cada dia que passa, l'home avança en l'exploració dels dos móns: el de l'esperit i el de la matèria; nous horitzons es presenten per a desxifrar,

SEGON ACCÈSSIT

DEL IX SALÓ CATALÀ DE FOTOGRAFIES DE MUNTANYA

Cl. E. Muller
PUIGMAL

TERCER ACCÈSSIT

i noves il·lusions neguitegen la humanitat. Cap home civilitzat no deu excloure de la vida el desig d'estudiar i contemplar nous horitzons, de conèixer noves coses, de variar la monotonia de l'existència, d'introduir-se en el saber on es mou i lluita i s'agita tot el món.

Heus ací el recolzament de l'excursionisme d'ara i de sempre; i a través d'aquest caire hom comprèn l'obra del turisme, nom modern i francament exòtic.

En el fons, gosaríem a dir que l'excursionisme i el turisme tenen un mateix daler. Hom diu que el turisme és el fet de viatjar per un país pel sol gust de conèixer-lo, per recreació. Hom defineix l'excursionisme per l'acció de recórrer una certa extensió de país; viatge breu de plaer, d'instrucció, d'expansió.

En realitat, el turista s'esplaia amb la coneixença del món a través de les comoditats, i l'excursionista pretén de prescindir d'aquestes comoditats, cerca les situacions més senzilles i gosa de complicar-les amb el propòsit d'estudiar més a fons totes les valors que troba al pas.

L'excursionisme, empès per les modernes modalitats mundials, s'atansa a l'esperit del turisme, i aquest gairebé es confon amb l'acció primordial de l'excursionisme. És per obra de l'evolució dels temps, que remou els fonaments de totes les activitats racials.

Abans d'ésser adoptada al nostre idioma la paraula *turisme*, hom coneixia els excursionistes i els viatgers. Els primers no s'allunyaven gaire del propi terror, tant en els estudis com en el recorregut. En canvi, els viatgers traspassaven les fronteres, i enllà d'enllà maldaven pel factor econòmic, la força expansiva del qual reclus l'home viatger sota la denominació de viatjant, l'home que fa viatges per negociar.

La paraula turisme, d'antuvi produí una mena de separació entre aquest factor econòmic, de compres i vendes, i el qui viatja per plaer o per prescripció facultativa. Però, el turisme d'avui no s'avé solament a moure's en el camp platònic de l'esport per l'esport, ni de la salut per la salut, ni del plaer pel plaer, sinó que pretén eixamplar els seus horitzons envers l'estudi, l'observació, la divulgació; s'atansa tant com pot a l'excursionisme, a la gran realitat de l'excursionisme, que també traspassa les fronteres.

En els inicis de l'excursionisme, el camp d'acció de les seves activitats era reduït. La dificultat de comunicacions i la placidesa de la vida, en contraposició amb el dinamisme actual, obligaven

a un estancament a través del qual algú pretén veure una mena d'arcaisme, un estat platònic massa accentuat.

Atès el concepte personal que acabem d'exposar sobre l'evolució de l'excursionisme i la tendència a confondre'l amb el turisme creiem oportú fer una pausa en el camí. Ens hem permès aquesta mena d'escomesa i no renunciem a noves intervencions, malgrat la nostra modèstia personal. En aquests moments només hem pretès de fer-vos tastar algunes suggerències que, exposades avui com una mena de proemi, esdevenen tanmateix una veritable trajectòria que s'avé perfectament amb l'evolució a la qual està sotmesa la societat mundial. Estem presenciant com tots els països del món n'heuen esment sota diversos aspectes.

FRANCESC BLASI I VALLESPINOSA

Excursió a Núria per un català del Rosselló (*)

VERS les *Fonts del Tec*.—Més amunt de la Barragana, en la part pregonia del congost, el sender es fon dins les ombres de l'alba. No reparem en la palanca amagada darrera els sàlcs, i passem a l'altra riba amb la complaença dels rocs. No triguem a reconèixer la marrada. País de fades, la de Perafeu, compassiva, fa sorgir un boletaire per nos treure del mal pas. Mentre pugem en filera darrera el guia inesperat, l'itinerari de Núria es precisa amb fites segures, el nostre capdavanter, havent resseguit el camí moltes vegades: —Deixeu de franquejar la ribera; tireu sempre d'aquesta part i Déu vos guard! Un gest de benedicció i l'home de la cistella desapareix per encantament, com havia aparegut.

Els pallers de la Grebodella s'inflen amb les clarors naixents i els bords, arran de la serra, gaudeixen d'haver arribat a l'etapa, prop del bres de les comes. El murmur de les aigües acompanya l'ascensió: avall, la impressió viscuda es difon en l'acord

(*) Ed. Brazès, de Palaldà (Vallespir) ens ha tramès aquest article d'una excursió a Ull de Ter i a Núria, feta des d'aquella comarca. Publiquem amb goig el treball malgrat no portar-nos novetats itineràries, per ésser redactat amb una versió molt personal i imatgera dins el to entusiasta dels nostres primers excursionistes i en un català ben pulcre espurnejat de bells mots rossellonesos.—N. DE LA R.

greu del confluent; amunt, ens saluda una fressa infantívola, prenyada amb l'incògnit que es descobra. El prestigi de l'individu, fictici en la societat dels humans, s'esvaeix davant el paisatge. La collectivitat reivindica penosament els déus drets sobre el sender. Fa temps que la pluja ha rentat la roca del rastre de sang dels primers pelegrins. El llibre dels pastors identifica Sant Gil en passos imaginaris; l'ermità es retroba al peu del Puigmal sense precisió d'itinerari.

Des de millenaris, el Tec reviu en cada instant, l'acònit assenyalava el bres de l'aigua-viva i el rec joguineja dins una alegria de perles.

El tropell deserta la jaça i es dispersa vers les deveses verges. Les Esquerdes de Rojà s'ericen amb transparències i el Costabona il·luminat sembla una serva madura. La neu arreconada, parracs de l'hermini dels cims, s'adiu amb el voleteig de pedres blanques de Roca Colom.

La Calma-agra.—La costa és el gràfic de la vida: a la pujada, esperances; a la baixada, enyors. La calma desconcerta àdhuc la vibració de les seves ales de llum. Condensa l'angoixa si la broma l'aclapara.

La llegenda situa el seti de granit on Roland es recollí abans de franquejar aquesta Calma-agra, vorejada de timbaus, oberta als esperits de l'aire, fressosa de veus estranyes. Els vents que hi desemboquen furiosament, no arriben a l'extrem d'aquesta landa immensa, sense deixar esbufegar les parelles a l'empara d'un replec. Les ombres dels núvols semblen altres núvols perseguint-se sobre un cel d'herbes aturmentades. Els fantasmes de la Donya i del Gra de Fajol fan ganyotes al bell fons de les deveses sense fi.

Enmig d'aquest desert, l'home s'arrecona amb la seva mesquinesa, mentre la seva ànima s'eixampla d'infinít.

El Xalet d'Ull de Ter.—Emblanquinat, tindria el recolliment d'ermita medieval. Empastifat amb quitrà, desvetlla un sentit de mort i s'aparenta amb el forn crematori o la necròpolis. El seu teulat amb ogives el classifica al grup arquitectònic regional: cabanya de pastor i carcassa de la Donya. Contrast violent la seva massa negra voltada de neus. En aquest principi de setembre, ara que la muntanya, desempallegada de congestes, posa a la mostra els mossecs del glaç, el circ de Morens és expressió tràgica. Bèsties fabuloses rodolen en llurs esbarts dins la boira arremolinada

i s'emporten braçats de desfila vers les coves del cel. Les aigües que es perden pels estimballs omplen la conca immensa de laments inestroncables i el Xalet, enmig d'aquesta desolació, arreplega amb el seu dol la tristesa dispersa.

Interior.—Saboregem l'escudella dins la recança crepuscular. La minyona n'és despresada d'un gravat pastoral. —Heus aquí electricitat en botella!, ens diu bo i plantant entre els plats dues ampolles de Codorniu, encimbellades amb candeles enceses. Sort que l'expressió no és d'ella; encara que ho fos, l'electricitat no arriba a l'ample menjador on la Verge somriu sobre el cartutx barrat amb l'escut català. El finestró s'abrasa per intermitències i l'edifici cruix sota l'empenta de la tempestat: l'oratge comprova els jocs de l'escenari.

La flama vacil·lant de les candeles aureola l'alegria d'un grup amistós alliberat del dogal de l'acostumança.

Vall del Freser.—El cristall de l'aigua, tan bon punt espellit, murmureja com l'infant. Corre d'ací d'allà pel rocat, amb la incertitud dels primers passos, braços estirats vers els penjolls de les cascades. El sol irisa la nuesa juganera dels faunes i les nimfes s'endevinen amb la palpitació de gorja dels bassots. L'amor canta enmig l'austeritat dels cims.

La portella vers Queralbs obre el buit dels precipicis entre les ales negres dels pins de muntanya. La fressa del Temps esmicola les muralles de pedra foguera i de quars, infundint cada any més la gola on s'estimben les aigües.

Fresser o Freser, tant se val: cada etimologia espurneja de poesia pròpia.

La broma desemboca amb el seu seguici de fantasmes; dibuixa ganyotes i escabellament damunt les calderes de l'Infern. El Gra de Fajol, al cim dels turments de la seva tronca, ofereix a la immensitat una llavor que no pot germinar. El vent, cansat de franquejar les serres, s'entrebanca dins l'ampla falda de la vall i remolina esberlat contra el flanc del Bastiments. No paren els planys de la ressaca ni la xiuladissa dels cims.

Pels esbufecs de Tirapits, una coccinella perduda ens ensenya el camí del cel.

Carançà.—L'arca encantada, eternalment desclosa sobre els somnis dels llacs: policromia de quietud, goig i melangia. Cada

ratxada corre a flor del misteri de les aigües: només un lleu estrement assobre les mirades d'òpal, d'ametista i d'ambre fosc. El vent desemboca, el vent se'n va i queda un secret de puresa.

L'espina dels dracs de rondalla acorona aquest paisatge apocalíptic d'on es desprèn el plany nostàlgic de Flordeneu.

La Fossa del Ggant.—El rost tràgic guarda la rossegada de l'estimbada.

S'imagina el colós rodolant, les urpes del penyateguer arrapinyant el gran mantell de porpra, el qual sangneja amb la florida dels rododendrons.

Les Nou Creus.—Recorden el soterrament de pelegrins sorpresos pel torb. (Cèsar A. Torras - *Guia de la Vall de Ribes*).

Amagrides dins la misèria del rovell; agrupades com naufrags dins l'angoixa de la mort. Illa perduda en la mar de muntanyes! El bes del vent s'ha endut les inscripcions: s'hi pot desxifrar encara noms de Cortsavy i de Prats.

Davant aquestes nou creus sobre la roca nua, l'ànima humana s'acara amb el no-res.

La darrera etapa de Núria: un advertiment del Destí a l'extrema pujada de la Vida.

Intermezzo.—Els penicals de la vall de Mulleres, esguards de madona. Tremolen sobre les clotades curulles de neu rossa. La font d'en Guillem improvisa una pastorella segons la inspiració del vent. Les fedes afinen els picarols amb els registres del pendent. Xano-xano arriben els pastres portant, plegada sobre l'espalla, la capa estrenada en l'aplec de Sant Gil.

Tapant l'horitzó, el Puigmal arronsa l'espalla, reclinat sobre el santuari, joguina oblidada a la falda de la solitud.

Núria.—El nostre entusiasme turístic cau a trossos al peu del taulell del Select-Bar. L'acolliment del mosso, clenxinat amb goma i repelat de fresc, embafa d'Institut de bellesa. A d'altres, l'alè de la calefacció, el veïnatge d'elegants xarrupant cafè amb llet. Vingui l'aniset a fora, dins la puresa del matí: alegria de sotanes i robes pel vaivé de l'eixida. La sala del restaurant, immensa, restreny un ambient de curiositat. Menú delicat i copiós, desenrotllant-se sota la divisa del Perelada. Tant se val el tràfec d'esmokeys entorn dels pullovers suats!

En el santuari, el fast domina; sortosament, les naus laterals ofereixen a la nostra conveniència la ingenuïtat dels retaules vells. L'altar major, magnificència desconcertadora on la Verge, nimbada amb safirs i robins, sembla engavanyada dins la seva mantellina blanca. El seu visatge morè no és exempt de majestat. Paisans de genollons, la imploren amb veu forta, dins una sinceritat primitiva. L'olla bada dins l'abandó d'un armari descolorit, fressosa de promences de fecundació. Els Goigs serveixen aquell perfum de muntanyes que es retroba en els de Font Romeu.

Davant les vidrieres resplendents, s'enderroquen els casals antics, finestres enreixades i portes massives: habitacions modernes presumiran aviat sobre llur record. Sortosament, la capella de Sant Gil demora apartada del mercantilisme i continua d'acollir, amb una igual humilitat, el romiatge popular.

L'atractiu mil·lenari de la Verge no compta tant per als fervents d'esquí com la complaença de les pistes nevoses. L'excursionista emprèn més aviat la pujada amb la idea de retrobar el benestar dels palaços, desdenyant la poesia dels hostals.

Malgrat el modernisme, Núria es manté dins el misteri de la muntanya, embolcada de fe pastoral.

Retorn.—El funicular dóna impressió d'abandó i de caiguda. La inclinació vers els timbaus mareja. La pujada ha d'ésser més agradable. Sobre una sàrria, la baixada, sens dubte, és un encís de lentitud. El soroll del vagó fa callar la vall.

Ribes: vil·les esmunyadisses. Esperant el tren de Barcelona: l'uniforme del cap d'estació té un color idíl·lic de rebolcades per la devesa.

Ripoll: cor de la pàtria catalana. Monestir on reposen els il·lustres herois de la nostra història. Museu folklòric olorant velló i taixó.

Sant Joan de les Abadesses: la Vaca cega anima la nostra memòria.

Camprodon: verges somrisentes dins llur nínxol il·luminat. Un pont vell eixancat sobre una ribera negra. Sardanes pel carrer: cobla rústega; la rodona, trencada per l'autobús, es relliga dins un conjunt de cadència. Traginers acorden llur gravetat amb el goig de les estiuejantes. Recolliment de les placetes en becaina. Les fonts molsudes canten corrandes.

EDMOND BRAZÈS

CRÒNICA

CENTRE

ASSEMBLEA DE SOCIS JUNIORS. — El dia 18 es celebrà l'assemblea de socis juniors que preveu l'Estatut del CENTRE, per a elegir un representant dels esmentats socis per a formar part de la Junta Directiva amb caràcter de Vocal, i fou reelegit el senyor Jaume Reñé i Solà.

VIATGE I CACERES A L'AFRICA EQUATORIAL. — Enguany la clausura de curs ha tingut excepcional importància amb motiu de la conferència que el President del CENTRE donà la nit del 19 al Palau de la Música Catalana, ple d'un públic escollit.

El conferenciant dissertà sobre la seva llarga expedició a la regió del Tanganyika efectuada durant el passat hivern. Amb paraula fàcil i ajudat de nombroses diapositives referí el viatge a bord d'un vaixell de turistes per la Mediterrània, canal de Suez, Mar Roig i costes d'Àfrica fins al port de Mombassa. D'ací estant s'endinsaren alguns centenars de quilòmetres fins als llocs adequats a la caça major que volien practicar.

Aquesta part de la conferència fou dividida en relatar les diferents modalitats de caceres als antílops, a les selvatgines i a les grans feres. Per la pantalla desfilaren imatges de la major part dels animals de la jungla que foren abatuts pel parell de catalans que formaven l'expedició. Les anècdotes i impressions de cacera foren tan ben exposades pel caçador i conferenciant que impressionaren l'atent auditori, sobretot els encontres amb lleons, brúfals i rinoceronts.

Clougué la dissertació algunes descripcions de la vida de camps, de la desolació i immensitat del ter-

reny i dels acompanyants i indígenes negres que habiten aquelles contrades.

A prop d'un parell d'hores durà la conferència, que merescué, en acabar, una justa i franca ovació.

Un magnífic acabament de curs, brillant fermall d'una anyada de treball, de progrés i de superació de la nostra Entitat.

ASSEGURANÇA D'ACCIDENTS EXCURSIONISTES. — La Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya, a la qual el CENTRE està adherit, ha organitzat l'assegurança d'accidents excursionistes, tal com tenen establerta les entitats excursionistes de l'estranger.

No cal remarcar la importància que té per a l'excursionista preveure col·lectivament els accidents i posar-se'n a cobert.

És per aquest motiu que la Junta Directiva del CENTRE recomana aquesta assegurança a tots els seus socis.

La prima a pagar variarà segons el nombre d'assegurats inscrits en el moment de signar la pòlissa. Es pot avençar, però, que la quantitat màxima a pagar serà de 6'— ptes. anuals per un capital assegurat de 5.000 en cas de mort, 5.000 ptes. en cas d'invalidesa permanent i 10 pesetes diàries per al cas d'incapacitat temporal.

Per a detalls d'inscripcions d'aquesta assegurança es pot passar per la Secretaria del CENTRE tots els dies de 10 a 1 i de 4 a 9, fins el 15 d'agost proper.

JUNTA GENERAL ORDINÀRIA. — El dia 26 de juny el CENTRE celebrà Junta General ordinària, en la qual, ultra els afers de tràmit, foren elegits els socis que han de formar part de la

Junta Directiva per la seva renovació estatutària.

Com en anys anteriors, havia estat confeccionada pels Presidents de les Seccions una candidatura que anava encapçalada pel senyor Josep Danés i Torras per al càrrec de Vice-President, i que estava integrada pels senyors August Calvó i Serdañons, Rafel Flaquer i Gil, Lluís G. Olive-lla i Arenas, Benet Oliver i Suñé, i Albert Oliveras i Folch. Posada a votació fou aprovada i, per tant, quedaren elegits i proclamats els esmentats senyors.

També es féu constar un vot de gràcies als socis que han cessat en els càrrecs de la Junta Directiva senyors Francisc Blasi i Vallespinosa, August Calvó i Serdañons, Albert Oliveras i Folch, Joan Roig i Ferrer, Josep Rovira i Cardona, i Francisc Maspons i Anglasesell, per llur gestió en interès del CENTRE en l'exercici de llurs càrrecs.

Es presentaren algunes proposicions, que foren aprovades, de les quals destaca la de la Junta Directiva, a proposta de la Secció d'Esquí, per tal que fos nomenat Soci Honorari el Comandant senyor Ostgaard, president de la Federació Internacional d'Esquí i de la «Norges Skiforbund», pels seus valuosos treballs en pro d'aquest esport.

Es presentà també una altra proposició de la Junta Directiva per tal d'establir les noves bases de relació amb el Xalet de la Molina S. L., i a aquest efecte fou aprovat el següent conveni:

«La Junta Directiva del CENTRE proposa a la Junta General per a la seva aprovació definitiva, els acords següents que han estat establerts amb motiu del desè aniversari de la inauguració del Xalet de la Molina, a l'efecte de variar el règim de relacions entre ambdues entitats, de la forma següent:

1. Xalet de la Molina S. L. no admet nous socis cooperadors.

2. El CENTRE crea unes targes de preferència, al preu de 15 pessetes anuals, que seran lliurades a tots els

socis que les sollicitin i que acreditin llur condició mitjançant el carnet social.

3. La Junta Directiva del CENTRE queda facultada per a lliurar targes de preferència al preu de 50 pessetes per any, a persones que no siguin sòcies del CENTRE, sempre que les targes que estiguin en vigor no passin de 150. Aquesta facultat també quedarà en suspens quan el total de targes en vigor entre socis i no socis sobrepassi la quantitat de 225.

4. Els posseïdors d'aquestes targes de preferència pagaran els llits i lliteres del Xalet al mateix preu que els establerts per als cooperadors, o sigui a Ptes. 4'— i 3'—, i estaran a llur disposició els 30 llits reservats al socis obligacionistes, una vegada s'hagin atès les demandes fetes per aquests darrers. També tindran dret preferent als altres llits, una vegada ateses les demandes fetes pels altres socis cooperadors del Xalet.

La prioritat queda doncs establerta de la següent manera:

a. Els socis obligacionistes i cooperadors del Xalet.

b. Els posseïdors de targes de preferència. Els socis de les filials del CENTRE que tinguin tarja, podran optar fins el 20 % dels llocs destinats als posseïdors de targes.

c. Socis del CENTRE sense tarja.

d. Socis de les filials sense tarja.

e. La validesa de les targes de preferència serà d'un any, a comptar des del dia del seu lliurament.

En compensació a no admetre nous socis cooperadors, el Xalet de la Molina S. L., rebrà del CENTRE una quantitat equivalent a la recaptació obtinguda amb les targes de preferència. El CENTRE garanteix a la Societat propietària, un lliurament mínim anual de Ptes. 4.500; i en cas de no arribar-hi la recaptació de les targes, suplementarà la quantitat que falti fins el total garantit.

Les quantitats lliurades pel CENTRE d'acord amb les bases anteriors, es consideraran en qualitat de préstec i la Societat propietària

del Xalet en pagarà un interès de 0'25 % anual. El CENTRE no podrà reclamar-ne el retorn més que en cas de liquidació de la societat Xalet de La Molina S. L.

El present contracte tindrà una duració de deu anys, i acabarà el dia 31 de desembre del 1945.»

Després de les diferents renovacions reglamentàries, les Juntes i Comissions del CENTRE, han quedat constituïdes de la següent manera:

President, senyor Josep M.ª Blanc i Romeu; Vice-President, senyor Josep Danés i Torras; Secretari Primer, senyor Albert Oliveras i Folch; Secretari Segon, senyor Eugeni Mora i Obrador; Tresorer, senyor Joan Nonell i Febrés; Comptador, senyor Lluís G. Olivella i Arenas; Bibliotecari, senyor August Calvó i Serdañons; Vocal Conservador del Local, senyor Rafel Flaquer i Gil; Vocals, senyor Lluís Bertrand i Coma, senyoreta M.ª Angels Fiol; senyors Benet Oliver i Suñé, Jaume Reñé i Solà (Vocal representant dels socis juniors), Pelegrí Casades i Gramatxes (President de la Secció d'Arqueologia); Lluís de Quadras (President de la Secció de Cinema); Josep M.ª Guilera i Albiñana (President de la Secció d'Esports de Muntanya); Joan Roig i Ferrer (President de la Secció d'Esquí); Joan Amades i Gelats (President de la Secció de Folklore); Joan Roca i Miracle (President de la Secció de Fotografia); Pau Vila i Dinarés (President de la Secció de Geografia i Geologia).

Comissió de Publicacions.—President, senyor Josep M.ª Blanc i Romeu; Vice-President, senyors Francesc Blasi i Vallespinosa; Tresorer, senyor Joan Nonell i Febrés; Secretari, senyor Josep Rovira i Cardona; Vice-Secretari, senyor Eugeni Mora i Obrador; Vocals, senyors Pau Vila i Dinarés i August Calvó i Serdañons.

Comitè de Redacció del BUTLLETÍ.—Senyors Pelegrí Casades i Gramatxes, Pau Vila i Dinarés, Josep M.^a

Guilera i Albiñana, Vicenç Labarta i Salvatella, Salvador Mestres i Puigibert, Joan Amades i Gelats, Alvar Menéndez i Garcia, Jaume Biosca i Jover.

Comissió de Refugis.—President, senyor Josep M.ª Guilera i Albiñana; Delegat de la Junta Directiva del CENTRE, senyor Joan Roig i Ferrer; Secretari, senyor Andreu Xandri i Serrano; Tresorer, senyor Ramon Pujol i Alsina; Vocals, senyors Lluís Estasen i Pla, Carles Bertrand i Coma, i Albert Oliveras i Folch.

Comissió de l'Estudi de la Masia Catalana.—President, senyor Josep M.ª Blanc i Romeu; Tresorer, senyor Joan Nonell i Febrés; Secretari, senyor Antoni Gallardo i Garriga; Vocals, senyors Pau Vila i Dinarés, Josep Danés i Torras, Francesc Blasi i Vallespinosa, Francesc Maspons i Anglasesell, i Josep M.ª Soler i Coll.

Secció d'Arqueologia.—Després de la Junta General ordinària celebrada el dia 9 de juny, la Junta Directiva d'aquesta Secció quedà constituïda en la següent forma: President, senyor Pelegrí Casades i Gramatxes; Vice-President, senyor Feliu Duran i Canyameres; Secretari, senyor Josep Figuerola i Ramonet; Arxiver, senyor Josep M.ª Simon de Guilleuma; Vocals, senyors Gabriel Roig i Font, Artur Valeri i Pupurull, Joan Bta. Fonta i Manau, i Joaquim Gich i Martí.

Secció de Cinema.—Després de la Junta General ordinària celebrada el dia 17 de juny, la Junta Directiva d'aquesta Secció quedà constituïda en la següent forma: President, senyor Lluís de Quadras i Feliu; Vice-President, senyor Salvador Rifà i Anglada; Secretari, senyor Josep Aymerich i Barbany; Tresorer, senyor Francesc Flo i Solà; Vocals, senyors Manuel Carreras i Martí, Miquel Font i Aleu, Salvador Mestres i Puigibert, Joan Prats i Vidal, i Bonaventura Tuset i Rebés.

Secció d'Esports de Muntanya.—Després de la Junta General ordi-

nària celebrada el dia 17 de juny, la Junta Directiva d'aquesta Secció quedà constituïda en la següent forma: President, senyor Josep M.ª Guílera i Albiñana; Vice-President, senyor Lluís Estasen i Pla; Secretari, senyor Josep M.ª Plans i Gelabert; Vice-Secretari, senyor Joaquim Toldrà i Esteva; Tresorer, senyor Pere Guasch i Oliveras; Vocals, senyors Josep M.ª Escayola i Catarineu, Francesc Enric i Planes, Vicenç Labarta i Salvatella, Josep Olivella i Casals, i Pere Acarin i Sala.

Secció d'Esquí - Esquí Club Català.—Després de la Junta General ordinària celebrada el dia 3 de juny, la Junta Directiva d'aquesta Secció quedà constituïda en la següent forma: President, senyor Joan Roig i Ferrer; Vice-President, senyor Joan Garcia i Rodríguez; Secretari, senyor Ernest Mullor i Creixell; Vice-Secretari, senyor Jaume Reñé i Solà; Tresorer, senyor Guillem Carreras i Mercader; Vocals, senyors Andreu Figueras i Anmella, Reñé Morice, Alvar Menéndez i Garcia, Andreu Soler i Oliver, i Josep M.ª Urgell i Esplugas.

Secció de Folklore.—Després de la Junta General ordinària celebrada el dia 20 de juny, la Junta Directiva d'aquesta Secció quedà constituïda en la següent forma: President, senyor Joan Amades i Gelats; Vice-President, senyor Marian Galí i Guix; Secretari, senyor Josep M.ª Font i Rius; Vocals, senyoreta Montserrat Gili i Esteve, i Ramon Violant i Simorra.

Secció de Fotografia.—Després de la Junta General ordinària celebrada el dia 18 de juny, la Junta Directiva d'aquesta Secció quedà constituïda en la següent forma: President, senyor Joan Roca i Miracle; Vice-President, senyor Rossend Flaquer i Barrera; Secretari, senyor Josep M.ª Vilaseca i Ballbé; Tresorer, senyor Antoni Bergnes i Serrallach; Director del Laboratori, senyor Marcellí Soler i Biosca; Arxiver, senyor Manuel Comella i Seguí; Vocals, se-

nyors Jaume Biosca i Jover, Lluís Estasen i Pla, i Francesc de P. Ponti i Solervicens.

Secció de Geografia i Geologia.—Després de la Junta General ordinària celebrada el dia 10 de juny, la Junta Directiva d'aquesta Secció quedà constituïda en la següent forma: President, senyor Pau Vila i Dinarés; Vice-President, senyor Joaquim Folch i Girona; Secretari, senyor Lluís Solé i Sabarís; Tresorer, senyor Josep Closas i Miralles; Conservador, senyor Josep Torent i Sostres; Vocals, senyors Joaquim Saltor i Madorell, i Josep M.ª Puchades i Benito.

DONATIU DEL CENTRE.—Amb motiu de la darrera exposició de pintures i dibuixos del pintor vuitcentista Josep Arrau i Barba, el seu fill, el nostre consoci senyor Miquel C. Arrau, regalà al CENTRE uns figurins a l'aquarella, que la nostra entitat ha ofert al Museu del Teatre.

Secció de Fotografia

SESSIÓ DE PROJECCIONS.—El dia 4 d'aquest mes aquesta Secció celebrà una sessió de projeccions sobre *Catalunya*, a càrrec del senyor Jaume Biosca, el qual hi dedicà uns interessants comentaris.

Comissió de Publicacions

ARXIU DEL BUTLLETÍ.—Aquesta Comissió ha procedit darrerament a l'ordenació dels exemplars d'aquest BUTLLETÍ que existeixen a l'Arxiu.

Als qui interessi algun número endarrerit per a completar la seva col·lecció els serà facilitat mitjançant els preus següents:

Per exemplar:

Subscriptors..... 1'25

No subscriptors.... 1'50

No socs del CENTRE. 2'00

També ha acordat aquesta Comissió canviar exemplars del seu Arxiu per d'altres que puguin interessar-li.

Secció d'Esports de Muntanya

CAMPAMENT A L'ESTANY NEGRE DEL BASIERO.—Els dies 30 de maig al 1 de juny els socis Estasen, Oliveras i Guilera de la Comissió de Refugis junt amb el companys Puntas i Tintorés traslladaren a Esterri d'Aneu i la vall de Cabanes per tal d'escollir l'emplaçament d'un nou refugi de muntanya.

Tot i la molta neu acamparen a la boquera de l'estany Negre de Cabanes (2.200 m.), en el mateix lloc on s'alçà el refugi en terrenys que han estat cedits per l'Ajuntament de Son.

També efectuaren l'ascensió del puig de la Bonaigua i s'efectuà a més el retorn a Esterri pel cim del Tesso i poble de Son, i per la vall de Cabanes.

EXCURSIÓ AL CANIGÓ.—Dies 29 i 30 de maig i 1 de juny.

Aprofitant la festa de Pentecosta els socis M. Broggi, Escayola, Guasch Carreres, Rafel i Mora efectuaren una excursió al Canigó. Sortiren de Barcelona el dissabte amb el tren de les 14 h. Aquest tren enllaça a Perpinyà amb el de Vilafranca del Conflent, on arribaren a 20 h. D'allí, en un quart d'hora, amb autocar fins al Vernet. Sopar i dormir a l'Hotel Modern. L'hotelier els proporcionà uns moderns mapes d'1:20.000 pel sistema de traçat de carenes, editats pel Sindicat d'Iniciativa del Vernet (4 fr.) molt recomanables per la seva claredat i per sincronitzar-se amb els pals indicadors de camins de tot el massís canigonenc.

Dia 30. Sortida del Vernet a les 4 h. Projecte: Sant Martí, Pica, Cortalets. Semblava que tindrien bon dia. A Castell deixaren la carretera i pujaren el costerut camí que mena a l'antic cenobi de Sant Martí del Canigó, pulcrament restaurat. Fa una gran impressió la cripta de l'església. La vista sobre la vall del Vernet és meravellosa.

Emprengueren la forta pujada que fa el camí de cintura fins al coll de Segalés (2.120 m.). Vegetació esplèn-

dida. D'allà es segueix el camí que enllaça amb el que puja per la vall de Cadí. Dinaren al refugi Aragó en ruïnes. El temps es posà malament i la boira anà tapant tots els cims i omplint la vall. Del refugi Aragó pujaren una hora més amunt, en direcció al coll Durier, sobre neu molt tova. En vista de l'aspecte del temps decidiren retrocedir. Baixaren per la vall de Cadí. Plovia. Es refugiaren a la cabana que hi ha al costat del Xalet forestal de Marialles. Un pastor de Castell els féu els honors i no solament els deixà compartir el seu jaç, la seva palla i els seus atuells sinó que els encisà amb un repertori de cançons canigonines en llur versió pastoral. Dormiren molt estrets, car 7 persones ocupaven el lloc de 4. Durant la nit nevà i plugué.

Dia 1 de juny. Sortiren de la cabana de Marialles i remuntaren la vall de la Lipodera. Jaça de la Lipodera. Enfilaren el coll de Bocacers en el darrer tros del qual hi havia molta neu. Altra vegada la boira, que ja no els deixà fins a sobre Prats de Molló: camí de difícil trobar en tals condicions atmosfèriques. A Prats llogaren un autobús fins a la Presta. D'allà remuntaren el Coll Pregon, també embolcallats en espessíssima boira, i davallaren cap a Espinalvell i Molló, just per a agafar el cotxe que enllaça amb el darrer tren a Sant Joan. (Pressupost, 65 pessetes).

E. M. O

EXCURSIÓ AL PEDRAFORCA.—Els dies 30 (tarda) i 31 de maig i 1 de juny.

Arribats a Saldes la nit del dia 30, comprovaren que l'abundància de neu motivada per una recent nevada havia d'impedir tot intent pel vessant nord. L'endemà, Boix, del Valle i Toldrà efectuaren la primera travessia de la cresta que puja de l'inici de l'enforcadura al Calderer, fins a la bretxa del Gat. Acordaren nomenar-la «Cresta dels Cabirols», i donaren també el nom de «Pic dels Cabirols» al cim anònim que s'alça damunt el Gat. En aquest pic se'ls reuniren Novell, Monjo i Reñé,

amb tres companys del C. M. B., un dels quals junt amb en Reñé, desistí per considerar massa nombrosa la colla. El descens s'efectuà per una doblada de 25 metres. Es féu la segona ascensió al monolit del Gat, i es descendí per una doblada de 30 metres fins a la bretxa del Gat on, degut a la lentitud pròpia del nombre i al fred i temps pèssim, s'emprengué el retorn a Saldes. La cresta dels Cabirols es pot considerar, en conjunt, fàcil, si bé presenta un pas escabros al començament. La part que comprèn del pic dels Cabirols a la bretxa del Gat és força interessant.

El dia 1, anaren a la Jaça dels Prats, i emprengueren el descens directe pel bosc fins a Gresolet. Retornaren a Sant Julià de Vallcebre per la vall del riu Saldes.

PETITA TRAVESSIA PER LA GARROTXA.—Efectuada la Pasqua darrera pel soci Ramon Pujol i la seva esposa.

Sortiren de Barcelona dissabte al matí cap a Camprodon. D'allí, per la carretera de Molló, que deixaren a la poca estona per a agafar el camí de Rocabruna pel coll de la Boixeda. Aquesta collada, sempre tan espectacular en dies de bon temps, no oferia gairebé interès, car la pluja i la boira ho esguerraren tot. Baixaren cap al bell fondal de can Pujol. Prop de can Planes, la pluja cessà, i ho aprofitaren per a dinar. Seguiren el camí de Baget. Baget és interessantíssim i el poblet més típic de la Garrotxa.

L'endemà, amb sol, seguiren ribera avall fins als plans d'en Batlle, on la vall s'eixampla notablement. Travessaren el Llerca i seguiren el camí de Bestracà, que s'enfila força sobtadament. Dinaren a la casa de Bestracà, on molt amablement foren acollits. Poc després anaren a l'ermita que hi ha a la vora. És romànica i de molt bella construcció, però es troba en un estat d'abandó lamentabilíssim. Després pujaren al puig de Bestracà. Desferen camí i anaren fins a la gran casa del Pairé. Després de passar-hi tres hores, es

decidiren, malgrat la pluja i la boira, a baixar a Oix.

L'endemà, decidiren fer el retorn a Barcelona per la via més ràpida. Amb l'auto de línia i per Castellfollit es traslladaren a Olot. Al migdia prengueren l'auto Olot-Vic, baixaren a Rupit, visitaren aquest bonic poblet de les Guilleries, i, a la tarda, seguiren cap a Vic i Barcelona.

UNA ALTRA EXCURSIÓ A LA GARROTXA.—Els dies 30 i 31 de maig i 1 de juny els socis Joan Roig, Rafel Flaquer i Ernest Mullor efectuaren la següent excursió:

Dia 30. Barcelona, Beuda, santuari de Nostra Senyora del Mont.

Dia 31. Santuari de Nostra Senyora del Mont per Coll Roig al santuari de Sant Aniol.

1 juny. Gorges de Sant Aniol, Tortellà.

ALS SANTUARIS DE TOSSALS, LORD I SERRA DE BUSA.—Durant les festes de Pasqua els socis Salvador Trias i Josep Escudé efectuaren aquesta excursió.

El primer dia, al matí, sortiren en auto, passaren per Berga i prengueren la carretera que mena a Sant Llorenç. Passada la foradada que hi ha al coll de Joet deixaren el cotxe i pel corriol de l'esquerra i en tres quarts d'hora assoliren el santuari de Tossals, avui completament abandonat. En 20 minuts més s'enfilaren al cim de la serra del mateix nom (1.242 m.), de magnífica visió. Després de dinar retornaren al cotxe per mor d'una forta tempesta.

Mentre el temps s'aclaría, seguiren vers Sant Llorenç, on prengueren el magnífic camí que en una hora i mitja els menà al santuari del Lord (1.300 m.). Contràriament al que diu alguna guia endarrerida, afirmen que l'acolliment en aquest santuari avui és tot el perfecte que hom pot desitjar. Àdhuc hi ha telèfon i el tracte dels administradors és agradable i atent.

Al matí següent, després de donar un tomb per l'illot que formen els

espaldats del Lord, descendiren a trobar el curs del Cardener, que creuaren pel pont de les Cases. Remuntaren la riba oposada, i passaren per Cases Altes, la Creueta, per sota el cim del Capolat i pel cingle de l'Arany, camí en molt bon estat; pujaren a Busa (1.400 m.) i recorregueren tota la serra. De voler-ho fer en detall hi ha un parell d'hores de feina.

A la tarda, descendiren pel mateix camí fins a les cases de la Creueta, on empengueren la tornada directa a Sant Llorenç, per la vall de les Set Riberetes, pont de Vallonga i gorges del Cardener. L'horari d'aquesta jornada és: del Lord al pont del Cardener, 45 m.; pont del Cardener a Busa, 2 h. 15 m.; de Busa a Sant Llorenç, per l'Areny, 2 h. 30 m.

EXCURSIÓ AL PEDRAFORCA.—Organitzada per la Secció, tingué lloc durant els dies 27 (tarda), 28 i 29 de juny, aquesta excursió, que fou efectuada en autocar.

Arribaren a Sant Julià de Vallcebre en caure la tarda del dissabte. Aquella nit feren la pujada fins a Saldes, on pernctaren. L'endemà, al matí, el gros de la colla es traslladà a la Jaça dels Prats, on fou instal·lat el campament. Pogueren comprovar una vegada més les condicions immillorables que reuneix aquest lloc per a l'acampada.

El mateix dia, amb tot i haver sortit gairebé a migdia del campament, es feren dues ascensions per diferents i noves vies, al Pedraforca. L'una fou portada a terme per Ernest Mullor, Miquel Ojeda i Joaquim Toldrà, que realitzaren una via directa per una profunda canal veïna a la de la Grallera, la qual, per bé que curta, presenta prou interès i per a fer-la digna d'ésser tinguda en compte entre les ascensions d'empenya efectuades al Pedraforca.

L'altra ascensió la realitzà una nombrosa colla comandada per l'Albert Oliveras. Aquests efectuaren també una via nova per una canal immediata a la del Verdet, de menys

dificultat que l'anterior, però també altament interessant.

Reunides ambdues colles, efectuaren ràpidament la travessia fins al Cardener i per la via normal retornaren a la Jaça dels Prats.

El dilluns, que es caracteritzà per un temps força irregular, retornaren a Saldes, on un grup d'amics feren ofrena d'una creu de ferro dedicada a la memòria de Francesc Homedes (q. e. p. d.), i a mitja tarda retornaren a l'autocar.

MONTARTO D'ARAN I TUCA DE L'ESTANY.—Excursió efectuada pels socis Peradejordi, Morice, Estradé, Novelles i Pujol els dies del 27 al 30 de juny.

Traslladats a la Vall d'Aran la mateixa tarda del 27 s'instal·laren al Refugi de la Restanca. La passejada des d'Arties fins al refugi, per la vall de Valarties i part de la de Rius, deliciosa en extrem.

Dia 28. Amb un dia magnífic, pujaren al Montarto d'Aran (2.890 m.) per l'estany de Cap de Port, port de Güellicrestada i collet del Montarto. Aprofitant la quantitat i el bon estat de la neu, feren la baixada tot lliscant de dret cap a l'indret de Güellicrestada. La vista des del cim, en un dia tan clar, és inesborrable. Tots els estanyes encara estaven gelats. Pel mateix camí retornaren al refugi.

Dia 29. Mal temps. Boira. Pluja. Fred. A quarts d'una del mig dia i sota una pluja fina i persistent, es dirigiren a l'Estany de Mar. En ésser al pluviòmetre, els companys Novellas i Morice es destacaren del grup i anaren a la Tuca de l'Estany, el cim de la qual assoliren sense dificultats. Reunits de nou, retornaren al refugi, on ho prepararen tot per fer el retorn cap a Arties. Eren les quatre de la tarda. Seguirien el mateix camí d'anada. El camí, és agradable, car tant la vall de Rius com la de Valarties són una meravella. D'Arties en cotxe anaren a les Bordes on soparen i feren nit.

Dia 30. Turisme les Bordes-Bos-sost-Lés. Retorn a les Bordes. Pas-

saren la Bonaigua, davallaren a Esterrí d'Aneu i pararen a Llavorsí per dinar. Petita parada a Sort i a Igualada i arribada a Barcelona.

Secció d'Arqueologia

VISITA ALS MUSEUS «MAR I CEL» I «CAU FERRAT» DE SITGES.—El dia 28 aquesta Secció realitzà una excursió a Sitges per visitar els esmentats museus.

De primer antuvi visitaren el «Cau Ferrat», on admiraren els objectes escullits que conté, els quals no es limiten solament a ferros artístics sinó que també hi ha exemplars d'art, pintures, mobles, vidres, ceràmica, dibuixos i records íntims del gran artista, fundador i donador de tantes coses magnífiques que conserva el Museu.

Els nostres consocios completaren llur profitosa visita amb la que següidament feren a «Mar i Cel», principalment per a admirar la reduïda, però valuosa, exposició d'obres del Greco, posseïdes, respectivament, pel Museu-Biblioteca Balaguer, Museu d'Art de Catalunya de la nostra ciutat i pel mateix «Cau Ferrat», ara reunides en commemoració del 25 aniversari de l'homenatge al gran pintor cretenc, el qual homenatge tingué lloc a Sitges, degut a la iniciativa del nostre Rusiñol. En aquesta ocasió pogueren fer-se càrrec de l'encertada instal·lació, en diversos departaments de l'edifici, de gran nombre d'exemplars de ferros, vidres catalans, reproduccions de les millors peces de ceràmica dels principals Museus d'Europa i altres objectes que formen una ampliació interina dels esmentats Museus de Sitges.

També visitaren el Museu Marítim, deixa testamentària del sitgetà benemèrit, senyor Emerancià Roig i Raventós.

EXCURSIÓ A RIPOLL, PUIGCERDÀ, LA SEU D'URGELL I ANDORRA.—Com a conclusió del Curs 1935-36, aquesta Secció portà a terme una excursió

als llocs indicats els dies 28 i 29 de juny. Hi concorregueren un bon nombre de socis amb alguns de llurs familiars; en conjunt, vint-i-cinc excursionistes, els quals sortiren de la nostra ciutat a les 6 h. 45 m. en autocar.

A Ripoll (197 q.) (1), visitaren el monestir. Seguiren vers Puigcerdà, per Ribes, (171 qms.), on es detingueren breument sols per veure l'estany. Continuaren cap a la Seu d'Urgell (209 q.) on arribaren a primera hora de la tarda.

A darrera hora de la tarda es dirigiren a les Escaldes (Andorra) (21 q. des de la Seu), on feren nit a l'«Hostal Valira», molt ben atesos pel nostre consoci senyor Josep Bascompte.

Obtingut el degut permís del senyor enginyer de la Companyia Hidroelèctrica (al qual agraïm molt), anaren a visitar l'estany d'Engolasters. Utilitzaren la vagoneta que per mitjà del cremallera guanya el desnivell de la vall al planell de l'estany (1.500 m.), on s'estan fent importants obres per a l'aprofitament de les aigües. Durant l'«ascensió», hom gaudeix de la visió dels enlairats pic Monturull (1.753 m.), Pic Negre (2.766 m.), Puig Pedrós (2.914 m.), port d'Envalira (2.870 m.), etc.

Esmalgaren la tarda en l'excursió a la vall del Valira occidental fins a Ordino. Si la part fins aleshores visitada els causà admiració, més gran fou la que els produí aquest itinerari.

Des de la Seu d'Urgell retornaren a Barcelona a primera hora de la tarda. Prengueren la carretera que creua el pla de Sant Tirs, segueix fins a la conca del Segre i passa per Organyà, coll de Nargó i Oliana, passada la qual seguiren la carretera que, per Castellar, mena a Solsona. Continuaren per Cardona, Palà, Súria, Manresa i Barcelona, on arribaren després de les deu de la nit.

(1) Les distàncies quilomètriques són comptades des de la plaça de Catalunya als punts d'aturada, segons el cartògraf de la Generalitat, senyor Vicenç Turell.

BIBLIOGRAFIA

W.-A. B. COOLIDGE.—*Josias Simler et les Origines de l'Alpinisme, jusqu'en 1600.*—900 pp.—1904.

Dins l'encertada orientació d'anar dotant la nostra biblioteca de tots els llibres que es consideren clàssics dins la història de l'alpinisme, s'ha d'assenyalar l'adquisició feta darrerament del llibre que encapçala aquestes ratlles, publicat fa més de trenta anys i actualment ben rar en el mercat i amb un preu considerable.

En aquest llibre l'alpinista anglès Rev. Coolidge, tan famós per les seves ascensions com pels estudis d'investigació que duqué a terme amb el propòsit de reimprimir el tractat de Josias Simler «*De Alpibus commentarius*», publicat per primera vegada a Zuric l'any 1574, desenrotlla en realitat un completísim estudi de totes les exploracions, travessies i ascensions efectuades als Alps de què es té notícia des de l'antiguitat fins a l'edat mitjana.

En un volum densíssim es reproduïxen i es dona la traducció francesa d'una gran quantitat de documents que s'ocupen dels Alps.

El llibre consta de tres parts. En una extensa introducció es comença per fer un assaig històric de l'alpinisme fins l'any 1600 i s'estudia després la personalitat de Josias Simler, enmig de les lluites religioses i com a home de ciència, quan era professor de teologia a Zuric.

Resulta avui dia curiós de veure que Simler, el primer home que escriví un llibre sobre els Alps, ho féu sense conèixer ni visitar de prop aquestes muntanyes, i basant-se en les dades que li podien enviar o bé els seus alumnes que fossin d'alguna vall o bé els homes de ciència, amics seus, que les coneixien (G. Tschudi de Glarus, Ulric Campbell dels Grisons, Thomas Platter, etc.).

La part central del llibre de Coolidge la forma la publicació de l'ori-

ginal llatí i la corresponent traducció de *De Alpibus commentarius*, on són aplegats tots els coneixements que els homes de ciència tenien dels Alps en el segle XVI. Se n'hi fa una divisió, es descriuen les diferents regions, els camins més cèlebres per a travessar-les, es comenta la travessia d'Annibal i dels gals, i fineix amb anotacions i teories de geografia, geologia, botànica, etc., segons els coneixements de l'època.

En la tercera part del volum i en forma de peces annexes Coolidge torna a donar el text original; la traducció de totes les ascensions de les quals ha quedat testimoni gràfic conegut, des de la pujada a l'Hemus pel rei Philipp de Macedònia, 181 abans de J. C. fins a d'altres realitzades el 1691. Dins aquest annex s'inclou l'ascensió del rei Pere el Gran al Canigó, segons la crònica del frare italià Salimbene, i és gràcies a aquesta inclusió que la gesta muntanyenca del nostre sobirà ha estat força més coneguda i divulgada fora de Catalunya que no pas entre nosaltres mateixos.

És impossible donar en unes notes un resum de tot el que conté aquest llibre, farcit de dades i d'observacions.

Amb el «Josias Simler» el CENTRE ha fet una excel·lent i envejable adquisició, que és complement, entre molts, de l'altre important llibre del mateix Coolidge *Les Alpes dans l'Histoire* que també de fa poc temps enriqueix la nostra biblioteca.

J. M.² G.

BIBLIOTECA

VOLUMS INGRESSATS DARRERAMENT

PER COMPRA

BIBLIA, LA.—*Versió dels textos originals i comentari pels Monjos de Montserrat.*—XIII. Isaïas.—II. Capítols XL-LXVI, per Dom Ramir

- Augé.—Monestir de Montserrat. 1936.
- BOADES, BERNAT. — *Libre de Feyts d'Armas de Catalunya*.—Vol. III.—Editorial Barcino. — Barcelona, 1935.
- CUYÀS TOLOSA, JOSEP M.^a.—*La Badalona del segle divuitè*.—Vol. I.—Gràfiques Harlem. — Barcelona, 1936.
- ROVIRA I VIRGILI, A.—*Resum d'Història del Catalanisme*.—166 pp.—Edit. Barcino, 1936.
- VILLAC, LUIS.—*Monografia del Pirineo Central*.—152 pp., 5 mapes.—El Diario Palentino. — Palencia, 1936.
- PER CANVI**
- SMITHSONIAN INSTITUTION, THE.—*Annual Report of the Board of Regents of...*—Washington, 1935.
- Svenska Turistföreningens Årsskrift*.—Stockholm, 1936.
- PER DONATIU**
- APLEC EXCURSIONISTA DE LES COMARQUES TARRAGONINES.—7 juny 1936. — *Monestir de Santes Creus*. — 24 pp. — Gràfiques Forés. — Tarragona.
- BAUDINO, CARLO.—*Manuale popolare dell'Alpinista*.—120 pp.—L. Morpurgo.—Roma, 1931 (de la Secció d'Esports de Muntanya).
- BENCHAT, H.—*Manual de Arqueologia Americana*.—Trad. de Domingo Vaca.—755 pp.—Daniel Jorro. —Madrid, 1918 (del senyor Josep Rovira).
- Calendari Mallorquí de 1936*.—Publicat per l'Associació per la Cultura de Mallorca.—l'alma (de l'Entitat).
- CARRERAS VALLS, R.—*El Llibre a Catalunya. Els primers temps de la impremta*.—Institut Català de les Arts del Llibre.—Barcelona, 1936 (de l'Institut).
- CONGRÉS JURÍDIC CATALÀ.—*Catàleg de l'Exposició de Documents Jurídics de l'Arxiu de Poblet a cura de Siegfried Bosch i Manuel Cruells*.—(G. Casacuberta). — Barcelona, 1936 (del senyor Eduard Toda).
- DE LA FAMÍLIA DEL DR. OLIVER**
- FONT Y SAGUÉ, NORBERT.—*Lo Vallès*. —L'Avenç.—Barcelona, 1906.
- NICOLÀS DE VICH, FRAY.—*Víctimas de la andrúquica ferocidad. Elogio histórico fúnebre*.—Imp. Felipe Tolosa.—Vich.
- Ordenanzas de la Real Audiencia del Principado de Cataluña mandadas suprimir por su Magestad*.—J. Teixidó.—Barcelona, 1742.

NOTICIARI

PER L'ACABAMENT D'UNA CARRETERA. —Amb motiu de prendre possessió d'un terreny cedit per l'Ajuntament de Son, per a la construcció del refugi de la Vall de Cabanes, l'esmentat Ajuntament s'adreçà al CENTRE per tal que aquest s'interessés per a l'acabament de la carretera que ha d'unir el poble de Son amb València d'Àneu.

El CENTRE, tenint en compte el gran interès que té aquesta carre-

tera per a fer més assequible el futur refugi, s'ha adreçat al senyor Conseller d'Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, amb prec d'atendre els justos desitjos del poble de Son. El senyor Conseller ha tingut l'atenció de comunicar-nos que el nostre escrit ha passat al Servei Tècnic de l'esmentat Departament, per tal que pugui ràpidament ésser un fet l'acabament d'aquesta carretera.